

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

Journal of Mani Chettha Ram

Wat Chommani

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561)

Vol 1 No.1 (January-June 2018)

P-ISSN : 2774-0455 (Print)

E-ISSN : 2774-0978 (Online)

❁ วัดอุปประสงค์

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

❁ เจ้าของ

111/1 วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000 โทร 09-08537866

e-mail: manichettharam@gmail.com

❀ ที่ปรึกษา

พระเทพกิตติมุนี, ดร.

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระราชรัตนาลงกรณ์, รศ.ดร.

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระศรีวิชิโรโมลี

รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

❀ บรรณาธิการบริหาร

พระครูสุตรัตนารักษ์

เจ้าอาวาสวัดจอมมณี

❀ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

❀ กองบรรณาธิการ

พระศรีญาณวงศ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระครูภาวนาธรรมโฆสิต, ดร.

เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระมหาจำนงค์ สิริวิญโญ, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาฐิติวัตร หมั่นกิจ, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธโรธร ตู้อทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา

มหาวิทยาลัยเนชั่น

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ดร.ภูษิต ปุณณิรมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ดร.วุฒิพงษ์ บัวชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาสาธิต ดิขปณฺโณ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

🌸 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระพรเทพ เข้มเครือ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระณรงค์ฤทธิ์ ดีทองหลาง

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

🌸 ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

นิติกรกรชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

🌸 ออกแบบปก

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

🌸 จัดรูปเล่ม

พระวินัย นาคา

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

🌸 พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน
พระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับแรก ประจำปีพุทธศักราช 2561 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 8 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 5 เรื่อง และ บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง วารสารกำลังพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจาก ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของ บทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะ สงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่ บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่านบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้ บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ ผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูสุตัตตนาภรณ์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)

บทความวิจัย : Research Article

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท	1
An Analytical Study of the Human Nature in Theravada Buddhist Philosophy	
พระสมเพชร อดตทีโป (มาตวังแสง) และพระราชปรีดีวิมล	
ศึกษาวิเคราะห์หลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน	10
An Analytical Study on Kalamasuta in Theravada Buddhist Philosophy to Apply to Use in the Current Society	
พระอรรณพ โกวิท (ยุทธเลิศ) และพระไกล่รุ่ง ปญญาวิโร	
การวิเคราะห์หลักการครองคนตามแนวทางพุทธจริยศาสตร์	20
Analytic the Principle of Person Governer in Buddhist Ethics	
พระมหานพดล นวตลปญโญ (ยมสิดำ)	
ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ : กรณีศึกษาข้าราชการครูเกษียณอายุในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย	30
Study of the Application of Buddhist Principles in Life After Retirement : A Case Study of Retired Teacher Civil Servants Nong Khai Municipality Nong Khai Province	
พระมหามนตรีธมมวชิโร (ฝอยเงิน)	

บทความวิชาการ : Academic Article

การนำหลักพุทธปรัชญาไปใช้จริงในชีวิตประจำวันเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือยของวัยรุ่น	38
Applying Buddhist Philosophy to Functional Use for Everyday Life to Solve the Problem of Spending Extravagant Behaviors in Adolescent	
ชานิณี ยศพันธ์, สุวิน ทองปั้น และจรัส ลีกา	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	50

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องธรรมชาติของมนุษย์
ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท*
An Analytical Study of the Human Nature in
Theravada Buddhist Philosophy

พระสมเพชร อดตทิโป (มาตวังแสง)
Phra Somphet Attatipo (Matwangsang)

พระราชปรีติวิมล
Phraratpariyattivimon
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
E-mail: Somphet_11@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีธรรมชาติของมนุษย์ 2) เพื่อศึกษาธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท และ 3) เพื่อวิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสารโดยศึกษาจากพระไตรปิฎกและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า มนุษย์เป็นผู้ที่มีใจสูง รู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีประโยชน์มีความรู้สึกนึกคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการตัดสินใจ และรู้จักเลือกในสิ่งที่เป็นประโยชน์มนุษย์เป็นสัตว์ที่เกิดจากองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสสารหรือรูป (กาย) และส่วนที่เป็นอสสารหรือนาม (จิตหรือวิญญาณ) กายของมนุษย์ประกอบขึ้นจากหน่วยพื้นฐาน คือ ธาตุ 4 ได้แก่ดิน น้ำ ไฟ ลม โดยรับรู้โลกภายนอกผ่านประสาทสัมผัส ประสาทสัมผัสแต่ละอย่างจะมีอารมณ์หรือวัตถุที่เป็นของเฉพาะตน จิตหรือวิญญาณของมนุษย์มีอยู่จริง โดยอาศัยร่างกายเป็นที่อยู่เป็นธรรมชาติที่ไม่มีรูปร่าง จิตเป็นนามธรรมมีความสัมพันธ์กับร่างกาย และมีความสำคัญกว่าร่างกาย มนุษย์มีจิตหรือวิญญาณเป็นธรรมชาติพิเศษ และมีศักยภาพสูงในการฝึกฝนพัฒนาตนเอง เป็นสัตว์ที่มีปัญญาหรือมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ธรรมชาติของร่างกายมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถดำรงอยู่ในภาวะเดิมตลอดไปได้ (อนิจจตา) และถูกบีบคั้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในอยู่ตลอดเวลา (ทุกขตา) มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสังคมมาแต่กำเนิด เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสัญชาตญาณทั้งฝ่ายสูงและฝ่ายต่ำ คอยเป็นแรงผลักดันให้ต้องเกี่ยวข้องกับสังคม มนุษย์ควรแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อผู้อื่นและสังคม

* Received 19 January 2017; Revised 2 December 2017; Accepted 10 January 2018

คำสำคัญ: วิเคราะห์, ธรรมชาติของมนุษย์, พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

The objectives of this research paper are 1) to study the concepts and theories of human nature, 2) to study human nature according to Theravada Buddhist philosophy, and 3) to analyze human nature according to Theravada Buddhist philosophy. This research is a qualitative research, which focuses on documentary research by studying the Tipitaka and related documents. The results showed that Human beings are high-minded. Know what is useful and what is not, have a rational thought. know the decision and know how to choose things that are beneficial to humans as beings that arise from two components: the part that is matter or form (body) and the part that is matter or name (Mind or spirit). The human body is made up of the basic four elements, namely earth, water, fire, and wind, through perception of the outside world through the senses. Each sense has its own unique emotion or object. Does the human mind or spirit really exist? By relying on the body as a natural habitat that has no shape. The mind is abstract in relation to the body. and is more important than the body. Human beings have a special nature of spirit or spirit. and has a high potential for self-improvement. It is an animal that has intelligence or reason to live. The nature of the human body has changed. It cannot remain in its original state forever (anicca) and is constantly subjected to internal changes (dukkha). Human beings are innately related to society. Because humans are animals with both high and low instincts. Waiting to be the driving force to be involved with society. Humans should show good behavior towards others and society.

Keywords: Analysis, Human Nature, Theravada Buddhist Philosophy

บทนำ

ธรรมชาติได้สร้างสิ่งที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุดให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน โดยมีการคัดเลือกพันธุ์ตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต สิ่งมีชีวิตใดที่มีความสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้สิ่งมีชีวิตนั้นก็จะสามารถอยู่รอด และถ่ายทอดลักษณะเด่นนั้นๆ ออกมาให้แก่ลูกหลานสืบต่อเผ่าพันธุ์และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์ตนเองไว้ได้มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างดียิ่ง มนุษย์จึงยังสามารถดำรงเผ่าพันธุ์ของตนไว้ได้จนถึงปัจจุบัน (จำนง ทองประเสริฐ, 2533 : 32) โธมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) กล่าว

ว่า “ธรรมชาติของคนนั้นป่าเถื่อน เห็นแก่ตัว ซึ่มโหดวุ่นวาย ต่ำช้า หยาดคาย เอาแต่ใจตัวเอง ยื้อแย่งแข่งกันโดยไม่มีขอบเขต อายุสั้น แต่ถ้าพบกับความทุกข์ยากแล้วคนก็จะลดความเห็นแก่ตัวลงและสังคมจะช่วยให้เขาดีขึ้น” วิลเลียมสัน (Williamson) ก็กล่าวทำนองเดียวกันว่า “ทุกคนที่เกิดมาเป็นเสมือนผีร้าย” (ภฤชนา ศักดิ์ศรี, 2530) แต่ จอห์น ล็อก (John Lock) กลับมีแนวความคิดเห็นตรงกันข้ามว่า “มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นคนดีไม่ได้มีความเห็นแก่ตัว ส่วนความไม่ดีนั้นเกิดจากสภาพแวดล้อมของเขา” นอกจากนี้แล้วนักสังคมวิทยาเห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไปชอบเรียนรู้มีความอยากรู้อยากเห็นอยากดูชอบที่จะรู้เรื่องของผู้อื่น บางคนรู้จักคนอื่นดีกว่าตนเองเสียอีกเพราะไม่เคยสำรวจตัวเองดูบ้างเลยเพราะโดยทั่วไป คนชอบเรียนรู้เรื่อง ของคนอื่น มากกว่าตนเองและมีความรู้สึกว่าตนเองรู้จักผู้อื่นได้ดีแต่ถ้าหากมีคำถามย้อนกลับว่า ตัวท่านเองนั้นรู้จักตัวเองแค่ไหนคนๆ นั้นมักจะโกรธ มิใช่เพราะว่าถูก แต่ภายใต้จิตสำนึกนั้น คือ ความไม่รู้จักตัวเองแล้วทำให้รู้สึกมีปมด้อยเกิดขึ้นมนุษย์โดยพื้นฐานแล้วเป็นผู้มีเหตุผลสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเองได้มนุษย์มีศักดิ์ศรีมี คุณค่า มีความดีเชื่อถือและไว้วางใจได้มนุษย์ยังมีความเฉลียวฉลาดในการปรับตัว และต้องการความเป็นอิสระในการที่จะพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า (จักรสิน พิเศษสาทร, 2521) ส่วนแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองอย่างสมบูรณ์นั้น โรเจอร์ส (Rogers) เชื่อว่าลักษณะธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีแนวโน้มที่ติดตัวมาแต่กำเนิดของอินทรีย์ที่จะพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ทั้งหมด ตามวิถีทางที่จะช่วยให้อินทรีย์คงอยู่ หรือสร้างเสริมให้ดียิ่งขึ้น โดยการปรับตัว การขัดเกลา การพัฒนา การพึ่งตนเอง และการเป็นตัวของตัวเอง

ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท กล่าวว่า คนเรามักจะเข้าใจว่า เรามีตัวตนและเป็นตัวตน เป็นสิ่งที่แท้จริงแน่นอนและจริงจัง ความจริงแล้วชีวิตที่เรามองเห็นนี้เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งแปลว่าไม่เที่ยงแท้แน่นอน เกิดมาเป็นตัวเป็นตนแล้วก็เสื่อมดับสูญไป เป็นทุกข์ไม่คงอยู่ในสภาพเดิมได้และไม่ใช่ว่าตัวตนจริงๆ ตัวตนที่แท้ย่อมถาวรเป็นอยู่อย่างใดก็อย่างนั้น แต่ที่เราเป็นอยู่นี้เหมือนชะลอมไม้ไผ่ที่ช่างจักสานทำขึ้นมาไม่มีอะไรและไม่ใช่ว่าอะไรจนกลายเป็นรูปชะลอมสำหรับใช้สอยแต่พอถึงตอกไม้ไผ่นั้นออกก็ทะลุขึ้น ในที่สุดก็ไม่มีความเป็นชะลอมเหลืออยู่ มีแต่กองตอกไม้ไผ่ ฉะนั้นที่เราคิดว่าเราเป็นคนนั้นคนนี้หรือมีตัวตนนั้นเราสมมติขึ้นมาเองโดยทฤษฎานุสัย คือ เชื่อถือยึดมั่นแล้วเอาจริงเอาจังกับสิ่งสมมตินั้น จนคิดว่ามันเป็นสิ่งที่แน่นอนเลยมีอุปาทาน คือ ยึดมั่นด้วยความหลงใหล ถ้าใครมาทำอะไรกับตัวเราแล้ว เราจะรู้สึกสะเทือนใจ เพราะคิดว่ามันมากระทบกระเทือนต่อของเรา ถ้าเป็นที่เราพอใจหรือสอดคล้องกับภาพพจน์ของเราเราก็ดีใจปีติยินดีชื่นชมสนุกสนาน แต่ตรงกันข้ามเราจะรู้สึก เสียใจ เศร้าโศก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ในแง่ที่เราได้วิชาการทางมนุษยศาสตร์ ทำให้เราได้คิดว่าสิ่งที่เรามองเห็นได้จับต้องได้นั้นความจริงแล้วไม่ใช่ของแท้แต่ของที่แท้นั้นเรากลับมองไม่เห็น จับต้องไม่ได้แต่เรารู้ซึ่งปรากฏในรูปของความคิด ความใฝ่ฝัน จินตนาการ (พระธรรมโกศาจารย์

(ประยูร ธมมจิตโต), 2538) จึงกล่าวได้ว่าปรัชญาและความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ของปรัชญาเมธีกรีกและศาสนาทางตะวันตก กับพุทธปรัชญานั้นสอดคล้องต้องกันในระดับนั้น

ธรรมชาติของชีวิตมนุษย์คือ เป็นสัตว์ที่ต้องฝึกและฝึกได้การที่มนุษย์ต้องมีชีวิตที่ดีงามต้องศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นไปในระบบการดำเนินชีวิตซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมจิตใจ และปัญญาเมื่อฝึกฝนพัฒนามีการศึกษา ก็ทำให้การดำเนินชีวิตดีขึ้น แต่ถ้าไม่เรียนรู้ไม่ฝึกการเป็นมนุษย์นั้นก็จะดำเนินชีวิตไม่ดีไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะมนุษย์อยู่ด้วยสัจจะธาตุอย่างเดียวไม่พอ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2540) คำว่า “ธรรมชาติ” มีความหมายอยู่หลายประการ แล้วแต่ทัศนะของบุคคล ในทางพุทธปรัชญาให้ความหมายว่า ธรรมชาติหมายถึงการเกิดโดยธรรม (ธรรมะ = สิ่งที่มีปริสุทธิ์และเป็นปรมาตมสัจจะ ชาติ = การเกิด) เนื่องจากไม่อาจอธิบายคำว่าธรรมะให้เป็นที่ยอมรับกันได้ก็จึงให้ความหมายว่า คือ สิ่งที่เป็นอยู่แล้ว ไม่มีใครสร้าง ไม่มีกาลเวลา ไม่เสื่อมสลาย เป็นอมตะ

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้เข้าถึงธรรมชาติของมนุษย์คือ สิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่ และ เป็นอนัตตา คือ ความไม่เที่ยงแท้แน่นอนนั่นเอง จะช่วยให้รู้จักและเข้าใจ มนุษย์ในแง่มุมต่างๆ ได้มากขึ้น อันจะนำไปสู่การเรียนรู้พฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์เพื่อใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อไป นอกจากนี้ยังจะช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าใจกันและกันโดยไม่ก่อความขัดแย้งต่อกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีธรรมชาติของมนุษย์
2. เพื่อศึกษาธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นค้นคว้าวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยสามารถจัดลำดับดังนี้

ขั้นสำรวจข้อมูล

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาท
2. สืบค้นเอกสาร งานวิจัยที่มีผู้รู้เขียนและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาท

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย พิมพ์เนื่องในวโรกาสครบ 200 ปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์พุทธศักราช 2525

2. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสสต่างๆ หนังสือ วารสาร บทความ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และจัดลำดับความเกี่ยวข้องความสำคัญในเรื่อง เหตุผล และที่มาเพื่อแยกแยะ

3. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาท

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย ประเภท ธรรมชาติของมนุษย์ในทัศนะทั่วไป และในพุทธปรัชญาเถรวาท มาศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของประเด็นต่างๆ และตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาท

ขั้นนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. **แนวคิดและทฤษฎีธรรมชาติของมนุษย์พบว่า** มนุษย์คือ ผู้ที่มีใจสูง รู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์มีความรู้สึกนึกคิด เป็นศูนย์รวมของสสารและจิต รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการตัดสินใจ และรู้จักเลือกในสิ่งที่เป็นประโยชน์กายของมนุษย์เป็นองค์ประกอบแห่งชีวิตภาคสสารประกอบขึ้นจากธาตุ 4 มีประสาทสัมผัสหรือช่องทางแห่งการรับรู้ 5 ช่อง คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง กายของมนุษย์มีฐานะเป็นเครื่องมือของวิญญาณ เป็นถ้ำที่อาศัยของวิญญาณ วิญญาณเป็นธรรมชาติที่คอยควบคุมจัดการอยู่เบื้องหลัง การเคลื่อนไหวของร่างกาย ถ้าปราศจากวิญญาณ ร่างกายก็ไม่สามารถกระทำการอันใดได้สถานภาพของมนุษย์ใน โลกที่มนุษย์นั้นจะมีบาปติดตัวเนื่องจากมีสาเหตุให้เกิดบาป และผลของบาปที่เกิดขึ้นกับมนุษย์แต่ถ้าหากว่ามนุษย์ไม่สร้างอกุศลความชั่ว มนุษย์ก็จะมีแต่กุศลที่เป็นความดีเกิดขึ้นแก่ตน ความเป็นมนุษย์ก็จะสูงขึ้น ที่เรียกกันว่า “มนุษย์ที่สมบูรณ์”

กลุ่มเอกนิยม (Monism) มนุษย์มีกายและจิตรวมเป็นเอกภาพเดียวกัน หรือเป็นหนึ่งเดียวกันซึ่งมี 2 แนวคิดย่อยจิตกับกายเป็นสิ่งเดียวกันแต่มีรูปลักษณะ 2 ด้าน (Double Aspect Theory) ชีวิตมนุษย์จึงแสดงออกเป็น 2 แบบ คือ ด้านที่เป็นจิตใจ และด้านที่เป็นร่างกาย แนวคิดนี้ปรากฏอยู่ในผลงานของนักปรัชญาแนวที่ 2 อธิบายว่า จิตกับกายเป็นหนึ่งเดียวกัน แต่มี 2 กระบวนการทางจิตกับกระบวนการทางร่างกายมีนักคิดที่เสนอแนวคิดนี้

กลุ่มทวินิยม ได้อธิบายไว้ว่า มนุษย์มีส่วนประกอบเป็นร่างกายและจิตใจที่แยกต่างหากจากกันกลุ่มนี้มีแนวความคิดแยกเป็น 3 แนว คือ จิตกับกายเป็น 2 สิ่งแต่ต่างมีอิทธิพลต่อกัน (Interaction) จิตมีอิทธิพลต่อกาย เช่น เมื่อจิตตั้งเจตนาก็มีผลให้กายปฏิบัติไปตามที่จิตคิดไว้ในทำนองกลับกันร่างกายก็มีอิทธิพลต่อจิตด้วย เช่น เวลาร่างกายขาดน้ำ จิตก็จะเกิดความรู้สึกหิวกระหายต้องการดื่มน้ำแนวที่ 2 อธิบายว่า จิตกับกายเป็น 2 สิ่งที่แตกต่างกัน และไม่มี

อิทธิพลต่อกันกิจกรรมของจิตและกายมีลักษณะเป็นเส้นขนานที่ต่างฝ่ายต่างก็ดำเนินไปตามหน้าที่และกลไก (Function) กายไม่มีอิทธิพลต่อจิตและจิตไม่มีอิทธิพลต่อกาย แนวที่ 3 อธิบายว่า จิตกับกายเป็น 2 สิ่งที่มีความแตกต่างกันไป แม้ว่าจิตจะไม่มีอิทธิพลต่อกาย แต่กายมีอิทธิพลต่อจิต (Epiphenomenalism) กายเปรียบเสมือนตัวคนและจิตเปรียบเสมือนเงาเมื่อตัวคนเคลื่อนไหว เงาก็เคลื่อนตามไปด้วย จิตจึงเป็นผลพลอยได้จากกระบวนการทางกายภาพการปฏิสนธิของมนุษย์ในทางชีววิทยาสสมัยใหม่ มีพัฒนาการที่เจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากในด้านการดูแลอภิบาล ให้คำแนะนำช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาให้กับมวลมนุษยโลก ในการดำรงรักษาเผ่าพันธุ์ของมนุษย์เอาไว้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการมีบุตรยากหรือการควบคุมการเกิดของมนุษย์เพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้มนุษย์ที่มีคุณภาพให้แกโลกต่อไป

2. ธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นเอง มีเอง และเป็นอยู่เองตามเหตุปัจจัย ภายในชีวิตมนุษย์คือ ธรรมชาติของมนุษย์ส่วนธรรมชาติของมนุษย์ตามธรรมชาติของนักปราชญ์ร่วมสมัย หมายถึง กฎธรรมชาติที่มนุษย์ต้องเป็นตามนั้น ต้องทำหน้าที่ตามนั้น และจะได้รับผลตามนั้น และภาวะ คือ ความเป็นผู้ที่ต้องฝึกและฝึกได้

มนุษย์ที่เกิดมาบนโลกนี้มีลักษณะพิเศษ 3 ประการ คือ 1) แม้จะแตกต่างกันในด้านรูปลักษณ์ภายนอก คุณสมบัติภายใน สถานภาพของชีวิต,ฐานะทางเศรษฐกิจ ชื่อเสียงเกียรติยศ เป็นต้น ก็ตาม แต่สิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีเหมือนกันและมีเสมอกัน คือ “ความเป็นมนุษย์” 2) ด้วยความเป็นมนุษย์นี้พุทธปรัชญาเถรวาทเชื่อว่า มนุษย์ย่อมมีโอกาสที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้ แม้อาจจะใช้เวลาแตกต่างกันก็ตาม 3) การได้ความเป็นมนุษย์ถือเป็นความโชคดีอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นรากฐานของการที่จะก้าวไปสู่ความดีงามอื่นๆ ในชีวิต ลักษณะพิเศษทั้ง 3 ประการข้างต้น เป็นค่าแห่งชีวิตของมนุษย์โดยธรรมชาติแต่ไม่ใช่สิ้นสุดเพียงเท่านั้นมนุษย์จะมีค่าแห่งชีวิตที่สูงตามความหมายของคำว่า “มนุษย์” อย่างแท้จริง ก็ด้วยการบำเพ็ญความดี (กุศลกรรม) หรือมีคุณธรรม และการมีคุณธรรมหรือการทำความดีจะเป็นเกณฑ์วัดในระหว่างมนุษย์ด้วยกันว่า ชีวิตของใครมีคุณค่าสูงหรือคุณค่าต่ำ และชีวิตของใครที่ไม่แตกต่างจากสัตว์เดรัจฉานทั่วไป มนุษย์แม้จะมีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ถ้าอยู่อย่างมีคุณธรรม หรือได้สร้างแต่ความดีถือว่าประเสริฐกว่าการมีชีวิตอยู่เป็นร้อยปีแต่ไม่ทำความดีอะไรเลย มนุษย์ที่ใช้ชีวิตบนโลกนี้ด้วยการสร้างกุศลกรรมให้มากท่านถือว่าเป็นผู้ฉลาด อุปมาเหมือนนายมาลาการที่ชาญฉลาดใช้ดอกไม้ที่สุ่มกันอยู่เป็นกองมาจัดร้อยเป็นพวงมาลัยที่สวยงามได้ฉะนั้น

พุทธปรัชญาเถรวาทเชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติมีศักยภาพ คือ 1) ความสามารถที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเองให้ประเสริฐที่สุดได้แฝงอยู่ 2) ธรรมชาติแฝงซึ่งเกิดตามธรรมชาติของมนุษย์ คือ “ความเคยชิน” และธรรมชาติคือ “ความศรัทธา” เป็นธรรมชาติที่เหมาะสมสำหรับการฝึกฝนพัฒนาทั้งกายและศีลเมื่อกายและศีล ได้รับการพัฒนาแล้ว จะส่งผลต่อไปถึงการฝึกฝนพัฒนาทั้งจิตใจและปัญญาตามลำดับเมื่อใดที่ฝึกฝนพัฒนาจนได้คุณสมบัติคือ ความเป็นผู้มีกาย,ศีล,

จิตและปัญญาที่พัฒนาแล้วเท่านั้น จึงจะได้ชื่อว่า เป็นผู้ประเสริฐที่สุดในหมู่มนุษย์ 3) พุทธปรัชญาเถรวาทให้ความสำคัญกับชีวิตของมนุษย์มากเพราะกว่าที่จะได้ชีวิตความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องยากลำบาก ชีวิตมนุษย์เป็นตัวแปรสำคัญต่อสันติภาพของโลก อาจกล่าวได้ว่าโลกนี้จะมีสงครามหรือสันติภาพขึ้นอยู่กับมนุษย์ในคำสอนทางจริยธรรมท่านจึงสอนไม่ให้ฆาตกรรมด้วยกัน (ตลอดถึงสัตว์อื่นด้วย) แต่ให้เมตตากรุณาต่อกันและกันแทน และโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ทุกคนไม่มีใครอยากให้คนอื่นมาทำลายชีวิตของตน ดังนั้น มนุษย์จึงไม่ควรคิดทำลายชีวิตของกันและกันหรือแม้แต่คิดทำลายชีวิตของตนเอง 4) การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ถือเป็นค่าแห่งชีวิตของมนุษย์โดยธรรมชาติและถือเป็นความโชคดีอย่างยิ่ง แต่ค่าแห่งชีวิตของมนุษย์จะเพิ่มขึ้น จะมีคุณค่า มีความหมายและประเสริฐยิ่งขึ้น ถ้ามีคุณธรรมและเพียรพยายามประกอบคุณความดีหรือกุศลกรรม เพราะคนที่ประกอบแต่กุศลกรรม แม้จะมีชีวิตเพียงวันเดียวก็ประเสริฐกว่าคนที่มิมีชีวิตอยู่ร้อยปีแต่ไม่ทำความดีอะไรเลย และการทำแต่ความดีนอกจากจะเป็นผลดีแก่ตนเองแล้ว ยังเป็นผลดีแก่บุคคลอื่นและสัตว์อื่นด้วย

3. วิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า ธรรมชาติทุกอย่างในรูปขั้นธของมนุษย์ตามนัยแห่งพุทธปรัชญาเถรวาท เกิดขึ้นเพราะอาศัยกันและกัน และต่างก็เป็นเหตุปัจจัยของกันและกันดำรงอยู่ธรรมชาติของกายตามที่กล่าวมาทั้งหมดได้ว่า กายของมนุษย์ถูกเรียกว่า รูปขั้นธปรากฏขึ้นได้เพราะมหาภูตรูป 4 รวมตัวเกาะกุมกัน ตกอยู่ภายใต้กฎของอนิจจตา ทุกขตา และอนัตตตาธรรมชาติของกายนี้สามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1) ส่วนที่เป็นธรรมชาติดั้งเดิม หรือธรรมชาติพื้นฐาน (Original nature) ได้แก่ ธรรมชาติที่เป็นส่วนประกอบฝ่ายรูปธรรมทั้งหมดของกาย เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของมหาภูตรูป 4 โดยมีกรรมคอยสนับสนุนและจัดสรร

2) ส่วนที่เป็นธรรมชาติอาศัย (Derivative nature) ซึ่งได้แก่ ธรรมชาติที่อาศัยมหาภูตรูป 4 เกิดขึ้นและเป็นไปโดยธรรมชาติธรรมชาติส่วนนี้เกิดขึ้นเพราะอาศัยธรรมชาติดั้งเดิมนั้นเอง ตามพระบาลี ได้แก่อุปาทายรูป 24 ลักษณะและหน้าที่ของกาย ก็รวมอยู่ในธรรมชาติอาศัยนี้ ธรรมชาติของจิตแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่สากลสำหรับมนุษย์โดยทั่วไป ส่วนของมนุษย์ปุถุชน และส่วนของมนุษย์อริยชน ธรรมชาติของจิตส่วนที่สากลสำหรับมนุษย์โดยทั่วไปแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่เป็นความรู้สึก (เวทนา) 2) กลุ่มที่เป็นความจำได้หมายรู้ (สัญญา) 3) กลุ่มที่เป็นสภาวะธรรมที่ปรุงแต่งจิต (สังขาร) และ 4) กลุ่มที่ทำหน้าที่รู้แจ้งอารมณ์ที่เข้ามากระทบผ่านทวารต่างๆ (วิญญาน) ธรรมชาติของจิตของมนุษย์ปุถุชนมีลักษณะ ดังนี้ 1) ไร้รูปร่าง มีร่างกายเป็นที่อาศัย 2) ไม่สามารถรู้เห็นได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่รู้เห็นได้ด้วยปัญญาหรือการคิด 3) พหุภาพของจิตเป็นเรื่องนามธรรม ถูกกำหนดเรียกชื่ออย่างนั้น อย่างนี้ตามเหตุปัจจัยที่นามธรรมอันนี้ไปกระทบเข้า 4) รวมตัวเข้ากับอารมณ์ที่พอใจได้เร็ว โดยไม่เลือกว่า อารมณ์นั้นเป็นกุศล หรืออกุศล ดีหรือชั่ว ด้วยเหตุนี้ทำให้พุทธปรัชญาเถรวาท

ต้องสอนหลักการฝึกอบรมจิตเพื่อให้รวมตัวกับอารมณ์ที่เป็นกุศลธรรมหรือสิ่งที่ดีอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อความสุขในชีวิตของมนุษย์เอง 5) จิตของมนุษย์เป็นนามธรรมที่ฝึกให้ได้ 6) จิตของมนุษย์เป็นธรรมชาติที่ตกอยู่ในอำนาจของไตรลักษณ์คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เป็นกระแส 7) เปลี่ยนแปลงเร็ว มองเห็นได้ยาก ส่วนธรรมชาติของจิตของมนุษย์ อริยชน นอกจากตกอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์แล้ว ตามปกติจิตของพระอริยบุคคลจะเป็นไปตามกำลังที่ได้ฝึกฝนอบรม กล่าวคือ จิตของพระโสดาบันยังมีราคะ โทสะ และโมหะอยู่ แต่รู้จักยับยั้งได้ในระดับหนึ่ง และสามารถละสังโยชน์ได้ 3 ข้อ คือ สักกายทิฏฐิ, วิจิกิจฉา และ สีลัพพตปรามาส จิตของพระสกทาคามีละสังโยชน์ได้ 3 ข้อ เช่นกัน แต่สามารถลดความแรงของราคะ โทสะ และโมหะได้มากกว่าพระโสดาบัน จิตของพระอนาคามีละสังโยชน์ได้เพิ่มอีก 2 ข้อ คือ กามราคะ, ปญฺเฑาะว์ รวมเป็น 5 ข้อ และสามารถบรรเทา ราคะ โทสะและโมหะให้เบาบางลงได้มากกว่าพระสกทาคามีแต่ยังต้องฝึกหัดขัดเกลาเพิ่มเติมอีก, จิตของพระอรหันต์ละสังโยชน์ได้ทั้งหมด เป็นจิตที่สะอาดบริสุทธิ์หมดจดถึงที่สุด ไม่ต้องฝึกหัดขัดเกลาอีกต่อไป

สรุป

มนุษย์เป็นผู้ที่มีใจสูง รู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์มีความรู้สึกนึกคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการตัดสินใจ และรู้จักเลือกในสิ่งที่เป็นประโยชน์มนุษย์เป็นสัตว์ที่เกิดจากองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสสารหรือรูป (กาย) และส่วนที่เป็นอสสารหรือนาม (จิตหรือวิญญาณ) กายของมนุษย์ประกอบขึ้นจากหน่วยพื้นฐาน คือ ธาตุ 4 ได้แก่ดิน น้ำ ไฟ ลม โดยรับรู้โลกภายนอกผ่านประสาทสัมผัส ประสาทสัมผัสแต่ละอย่างจะมีอารมณ์หรือวัตถุที่เป็นของเฉพาะตน จิตหรือวิญญาณของมนุษย์มีอยู่จริง โดยอาศัยร่างกายเป็นที่อยู่เป็นธรรมชาติที่ไม่มีรูปร่าง จิตเป็นนามธรรมมีความสัมพันธ์กับร่างกาย และมีความสำคัญกว่าร่างกาย มนุษย์มีจิตหรือวิญญาณเป็นธรรมชาติพิเศษ และมีศักยภาพสูงในการฝึกฝนพัฒนาตนเอง เป็นสัตว์ที่มีปัญญาหรือมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ธรรมชาติของร่างกายมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถดำรงอยู่ในภาวะเดิมตลอดไปได้ (อนิจจตา) และถูกบีบคั้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในอยู่ตลอดเวลา (ทุกขตา) มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสังคมมาแต่กำเนิด เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสัญชาตญาณทั้งฝ่ายสูงและฝ่ายต่ำ คอยเป็นแรงผลักดันให้ต้องเกี่ยวข้องกับสังคม มนุษย์ควรแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อผู้อื่นและสังคม ควรมีมิตรภาพต่อคนรอบข้าง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและธรรมชาติของมนุษย์ในธรรมชาติของพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น เป็นปรากฏการณ์ของกระแสแห่งเหตุปัจจัย ที่มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปตลอดเวลา และเป็นกระแสของเหตุปัจจัยที่อาศัยกันและกันเกิดขึ้นตามกฎธรรมนิยาม ไม่มีอำนาจเหนือธรรมชาติของพรหมหรือเทพตนใดมาดลบันดาลให้มนุษย์มีธรรมชาติอย่างนั้นอย่างนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้วยหลักไตรสิกขาตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท
2. ควรจะวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตามหลักสัมมาอาชีวะตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท
3. ควรจะวิจัยเรื่องการพัฒนาจิตของมนุษย์ด้วยสัมมาทิฐิในมรรคมีองค์ 8 ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท
4. ควรจะวิจัยเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยเมตตาตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎณา ศักดิ์ศรี. (2530). องค์การกับมนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : อักษรวิทยา.
- จักรสิน พิเศษสาทร. (2521). ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาของตะวันตก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- จำนง ทองประเสริฐ. (2533). ปรัชญาตะวันตก สมัยโบราณ. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2538). ปรัชญากรีกบ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม.
- พระธรรมปฎักิ (ป.อ. ปยุตโต). (2540). ถึงเวลาพัฒนาคนกันใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัยพิมพ์เนื่องในวโรกาสครบ 200 ปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ศึกษาวิเคราะห์หลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน*

An Analytical Study on Kalamasuta in Theravada Buddhist Philosophy to Apply to Use in the Current Society

พระอรรณพ โกวิท (ยุทเลศ)

Phra Anop Kovito (Yutlert)

พระไกล่รุ่ง ปณฺญาวชิโร

Phra Kwai Rung Panyavachiro

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

E-mail: anopkovito@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักความเชื่อทั่วไป 2) เพื่อศึกษาหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อทั่วไป คือ ความเชื่อทางธรรมชาติเทพเทวา วิญญาณ คำสอนทางศาสนา ไสยศาสตร์ลักษณะความเชื่อเกิดจากความสงสัย ความกลัว การสืบทอดอำนาจ และหวังโชคลาภสักการะ ความเชื่อสังคมไทยปัจจุบัน เชื่อในประเพณีวัฒนธรรมและโลกโซเชียล กาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท คือหลักธรรมคำสอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้รู้จักใช้เหตุผลและปัญญา ก่อนตัดสินใจเชื่อ มี 10 ประการ คือ อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าได้ฟังตามกันมา อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าถือปฏิบัติสืบทอดกันมา อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าเป็นข่าวลือ อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่ามาจากตำราหรือคัมภีร์อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าตรงกับหลักตรรกะ อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าตรงกับหลักอนุमान อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าตรรกะรองเอาตามอาการที่ปรากฏ อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าสิ่งนั้นเข้ากันได้กับความคิดเห็นหรือทฤษฎีของตน อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าผู้พูดดูน่าเชื่อถือ และอย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าสมณะผู้นี้เป็นครูเราคุณค่าหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท

คำสำคัญ: หลักกาลามสูตร, พุทธปรัชญาเถรวาท, ประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน

* Received 22 January 2017; Revised 5 December 2017; Accepted 11 January 2018

Abstract

The objectives of this research paper are 1) to study general beliefs, 2) to study the Kalama Sutta in Theravada Buddhist philosophy, 3) to analyze the value of the Kalama Sutta in Theravada Buddhist philosophy. to apply in today's society The results showed that General beliefs are beliefs in nature, gods, spirits, religious teachings. Superstitions, the characteristics of beliefs, arise from doubts, fears, succession of powers. and hope for good fortune current Thai society beliefs believe in cultural traditions and sympathy The Kalama Sutta in Theravada Buddhist Philosophy is the principle of teaching the Lord Buddha taught to use reason and wisdom Before making a decision to believe, there are 10 things: Don't believe because you claim to have listened to each other. Don't rely on it because it claims to be a tradition that has been passed down from generation to generation. Don't believe it because it's a rumour. Don't rely on it because it claims it comes from textbooks or scriptures. Don't believe it because it claims it matches the logic. Don't rely on it because it claims it matches the inference. Don't rely on it because it claims to reflect on the symptoms that appear. Don't rely on it, claiming that it is compatible with your own opinion or theory. Don't be skeptical about claiming that the speaker looks believable. And don't believe it because it claims that this monk is a teacher of the Kalama Sutta in Theravada Buddhist philosophy.

Keywords: Rule of Kalama Sutta, Theravada Buddhist Philosophy, Applying Currently

บทนำ

วิวัฒนาการทางความเชื่อของมนุษย์เริ่มแรกจะมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องวิญญาณโดยเกิดมาจากธรรมชาติ (Animatism) ว่ามีอำนาจพิเศษสามารถทำให้เกิดคุณและโทษประกออบกับความเกรงกลัวของมนุษย์จึงทำให้มีการบไหว้อ้อนวอน (ระวีภาวิไล, 2543) ต่อมามนุษย์เริ่มมีสงสัยมากขึ้นจึงคิดว่าอาจมีผู้อยู่เบื้องหลังผู้มีอำนาจ จึงหันมาเชื่อเรื่องผีสางเทวดาหรือวิญญาณนิยม(Animism) เจตภูตหรือวิญญาณ (spirit) เพราะอำนาจเหล่านี้สามารถทำให้เกิดความทุกข์หรือทำให้เกิดความสุข นอกจากนี้ความเชื่อในเทพเทวา และมนุษย์ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีซึ่งเป็นความเชื่อในเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) ว่าวิญญาณบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วไม่ได้ไปไหนยังคงอยู่ปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของตนอยู่ต่อมาจึงมีพิธีกรรมในการทำการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ (มณีพยอมยงค์, 2536 : 70) (ความเชื่อทั้งหลาย

ที่เกิดขึ้นส่วนมากมาจากแนวคิดทางสังคมอินเดียที่มีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าหลายองค์หรือ พหุเทวนิยม (Polytheism) มีการสร้างภาพเทพเจ้าตามมโนคติของตนโดยคิดเห็นว่ารัชมชาติ อย่างใดควรมีรูปเป็นอย่างไรและธรรมชาติอย่างไหนมีอำนาจสูงต่อกันอย่างไรเทพเจ้าแต่ละ องค์มีอำนาจลดหลั่นกันและมีหน้าที่แตกต่างกันความเชื่อในเทพเจ้าองค์หนึ่งของชนกลุ่มหนึ่ง หรืออติเทวนิยม (Henotheism) เป็นการนับถือเทพเจ้าตามกลุ่มชั้นวรรณะของตนไม่ปะปนกัน ความเชื่อในเทพเจ้าองค์เดียวหรือเอกเทวนิยม (Monotheism) เป็นความเชื่อว่ามีเทพเจ้าสูงสุดอยู่เพียงองค์เดียวเป็นมหาเทพผู้สร้างสรรพสิ่งทรงมีอำนาจยิ่งใหญ่เป็นวิบุรุษ (สุวัณน์ จันทน์จาง, 2540 : 1-2) ในทางพระพุทธศาสนาได้จำแนกความเชื่อไว้เป็น 4 ประการคือ กัมม สัทธาหมายถึงความเชื่อในกฎแห่งกรรมวิปากสัทธาหมายถึงความเชื่อในผลของกรรมว่ามีจริงกัมมัสกตาสัทธาหมายถึงความเชื่อว่ามีสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนและตถาคตโพธิสัทธา หมายถึงความเชื่อว่าการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าว่ามีจริง (อง.สตตก. 23/4/3)

สังคมปัจจุบันมีความทันสมัยก้าวหน้าถือว่าเป็นโลกแห่งสังคมยุคสมัยใหม่โลก Social Network ความเชื่อในปัจจุบันที่มีความหลากหลายจนไม่รู้ว่าเชื่อเรื่องใดกันแน่แม้จะมีความเชื่อสมัยใหม่ที่ไหลบ่าเข้ามาอย่างมากมาย แต่สถานการณ์บ้านเมืองขณะนี้ความเชื่อก็ไม่แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมามากนัก เพราะมนุษย์ยังมีความโลภ โกรธและหลง มนุษย์จึงมีแนวคิดที่ยังมีความลึกลับสงสัยในระบบความเชื่อแบบดั้งเดิมไว้โดยการนับถือ ดิน ฟ้า อากาศ ผีสง เทวดา เพราะยังอาจคิดว่าความเชื่อเหล่านี้สามารถบันดาลสุขและทุกข์ให้เกิดขึ้นได้ (สุวัณน์ จันทน์จาง, 2540) ความเชื่อจึงเป็นส่วนหนึ่งของคนในสังคมปัจจุบัน ความเชื่อได้รับการสืบทอดผ่านกระบวนการทางการศึกษา ทางตำรา คัมภีร์ต่างๆ คำพูด การฟัง การนับถือ สืบทอดถ่ายทอดกันมา แม้ปัจจุบันจะมีหลักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เข้ามาใช้ในการพัฒนา แต่ปรากฏการณ์ทางความเชื่อก็ไม่หายขาดได้โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องสภาวะทางจิตใจ ศาสนา ตำรา คัมภีร์การฟังตามกันมา ซึ่งต่างคนต่างมีความเชื่อในสิ่งที่ตัวเองได้ศึกษาเล่าเรียนมา นอกจากนี้ยังนำความเชื่อเหล่านี้ไปใช้ในการแสดงความคิดเห็นให้เป็นการถกเถียงบ่งชี้สภาพการณ์ของความแตกต่างทางความคิดเห็น ที่แต่ละฝ่ายมักจะอ้างหลักการหรือทฤษฎีที่ตนเองยึดถือ มาอ้างอิงสนับสนุนถึงความถูกต้องของความคิดตนเองและบ่งชี้ถึงการมีความเชื่อมั่นอย่างแท้จริงเด็ดขาด หากการถกเถียงไม่ลงตัวก็มักจะมีตัวกลางหรือผู้รู้เข้าอยู่เหนือปัญหาที่กำลังโต้แย้งถกเถียงกันอยู่ ระบบความเชื่อต่างๆ ที่มักมีปัญหาที่มักพบบ่อย คือ ความเชื่อในระบบแบบดั้งเดิม ความเชื่อในธรรมชาติความเชื่อในเทพเทวดาผีสงนางไม้ความเชื่อในกฎแห่งกรรม ความเชื่อในทางไสยศาสตร์ความเชื่อในประเพณีความเชื่อในวัฒนธรรม ความเชื่อทางการเมืองการปกครองและความเชื่อในโลกสมัยใหม่ โลก Social Network ยิ่งทุกวันนี้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงมาก เมื่อมีเหตุการณ์อะไรที่น่าสนใจเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นมุมไหนของโลกเพียงชั่วครู่ก็สามารถกระจายข่าวให้รับรู้กันได้ทั่วโลก ในแต่ละวันเราได้รับข่าวสารมากมาย และมันก็ไม่เป็นที่แน่นอนว่าจะถูกต้องดังไปทั้งหมด เพราะฉะนั้นการรับเอาข่าวสารควรมี

การพิจารณาเสียก่อนเพื่อไม่ให้ผิดพลาดหรือบิดเบือนไป ดังนั้นเราควรยึดหลักของการมีสติหลักของปัญญา ครุ่นคิดและตรองสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในบ้านเมืองเราขณะนี้หลายสิ่งหลายอย่างหรือหลายเหตุการณ์ทำให้เราสงสัยว่าจริง ไม่จริง ถูกต้อง ไม่ถูกต้อง มีโทษ ไม่มีโทษ ควรที่เราจะเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด แต่ในส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยจะได้คิดกันหรือตั้งข้อสงสัยกัน จะเชื่อถือหรือรับเอามาปฏิบัติโดยทันทีที่เขาบอกว่าดีถูกต้องแล้วถ้าเป็นอย่างนี้ก็บอกได้เลยว่าสังคมเรากำลังอ่อนแออย่างมาก ถูกปั่นหัวได้โดยง่าย

หลักกาลามสูตรเป็นหลักธรรมของศาสนาพุทธที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ทรงใช้เป็นปฐมการสอนให้กับชนชาวกาลามะแห่งเกสปุตตนิคมในแคว้นโกศล ซึ่งมีข้อถกเถียงกันระหว่างเรื่องความเชื่อต่างๆ (Belief) ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ได้ (อง.สตตก. 20/505/179-184) (หลักกาลามสูตรเป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโดยเน้นให้รู้จักการเรียนรู้เพื่อให้เกิดปัญญาในเรื่องต่างๆ ที่ยังมีความเคลือบแคลงสงสัยว่าสิ่งไหนที่สมควรถูกต้อง สิ่งใดที่เป็นกุศลธรรม สิ่งไหนเป็นอกุศลธรรมที่ไม่ควรเชื่อ โดยให้พิจารณาถึงความดีเป็นหลักและให้ลดละความเชื่อที่ไม่เป็นประโยชน์เพราะหากเชื่อแล้วนำไปปฏิบัติย่อมจะทำให้เกิดโทษมากกว่าคุณ การพิจารณาถึงความจริงเพื่อให้กระจ่างแจ้งชัดเห็นจริงตามสภาวะทางธรรมชาติซึ่งเป็นความเชื่อหรือความจริงที่มีอยู่แล้วไม่มีผู้ใดสร้างสรรค์ปั้นแต่งขึ้น แต่เกิดขึ้นโดยความเป็นจริงตามธรรมชาติที่ได้กระทำขึ้นหรือสร้างขึ้นเองตามเหตุปัจจัยแห่งหลักธรรมชาติความจริงทางธรรมชาติความเชื่อหรือความจริงที่แตกต่างจากการสร้างขึ้นของมนุษย์เช่น การสร้างความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างโลก (พิน ดอกบัว, 2533) สังคมปัจจุบันโดยมากมีการอ้างในตำรา จากคัมภีร์การสร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้เกิดการเกรงกลัว สร้างตำรา สร้างคัมภีร์สร้างความเชื่อทางการแสดงทางคำพูดตามกันมา การสร้างประเพณีต่างๆ และนำวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาจนกลายเป็นค่านิยมในปัจจุบัน (สุวรรณ สถาอนันท์, 2537) ระบบความเชื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจริงหรือเท็จเป็นกุศลหรือเป็นอกุศล บางความเชื่อก็สามารถเชื่อถือได้บางความเชื่อก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยตา ความเชื่อเกิดขึ้นจากสภาวะทางจิตใจ หลักกาลามสูตรเป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้เพื่อเป็นหลักในการนำไปใช้ค้นหาข้อเท็จจริงจนเกิดปัญญาอย่างท่องแท้ก่อนตัดสินใจเชื่อ (อง.สตตก. 20/505/179-184)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์หลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักความเชื่อทั่วไป
2. เพื่อศึกษาหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิมพ์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พุทธศักราช 2539 และศึกษาจากเอกสาร คือหนังสือทั่วไป วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นขอบเขตของการวิจัย ในครั้งนี้

ขั้นสำรวจข้อมูล

- 1) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท
- 2) สำรวจเอกสารงานวิจัยที่มีผู้รู้เขียนและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท

ขั้นรวบรวมข้อมูล

- 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิมพ์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พุทธศักราช 2539
- 2) รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากอรรถกถา ฎีกา อรรถกถาปกรณ์วิเสส ต่างๆ และจัดลำดับ ความเกี่ยวข้อง ความสำคัญในเรื่องเหตุผลและที่มาเพื่อแยกประเภท
- 3) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย ประเภท และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท มาศึกษาวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
- 2) ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เกี่ยวกับหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท

ขั้นนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. หลักความเชื่อทั่วไป การพัฒนาการทางความเชื่อ คือ ความเชื่อในธรรมชาติหรือสิ่งอื่นที่มีอำนาจเหนือตนความเชื่อในเทวนิยมความในเชื่อว่าเทพเจ้าต่างๆความเชื่อในอำนาจอยู่เหนือมนุษย์สามารถควบคุมดูแลพฤติกรรมของมนุษย์ความเชื่อในกรรมแห่งกรรม

ความเชื่อหมายถึงสภาวะทางจิตใจของบุคคลหรือสังคมหนึ่งที่เชื่อว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริงความดีและความงามซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นหรือสังคมนั้นเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่นำไปสู่การจัดระเบียบทางสังคมในรูปแบบที่เป็นลัทธิศาสนาหรือทฤษฎีความรู้ต่างๆ

ประเภทของความเชื่อความเชื่อวิญญาณในธรรมชาติความเชื่อในคติถือผีสางเทวดาหรือวิญญาณนิยมความเชื่อวิญญาณบรรพบุรุษความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์หรือพหุเทวนิยมความเชื่อในพระเป็นเจ้าองค์หนึ่งของชนกลุ่มหนึ่งหรืออติเทวนิยม (Henotheism) ความเชื่อในพระเป็นเจ้าองค์เดียวหรือเอกเทวนิยม (Monotheism) และความเชื่อในปัญญาของมนุษย์ใช้เหตุผลไม่ยอมขึ้นอยู่กัอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ (1) ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา (2) ความเชื่อทั่วๆ ไปและ (3) ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ลักษณะความเชื่อ เกิดจากความรู้สึก ความไม่ปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติพลังอำนาจบันดาล

2. **กาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท** หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาซึ่งพระพุทธเจ้าทรงให้นำไปใช้ในการตัดสินใจ พิจารณาใคร่ให้ดีกว่าก่อนจึงค่อยเชื่อซึ่งมีอยู่สิบประการประกอบด้วย 1) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าได้ฟังตามกันมาคือเชื่อถือการฟังตามกันมา เชื่อว่าจริงด้วยการฟังตามกัน 2) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าถือปฏิบัติสืบทอดกันมาลักษณะ คือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งการยึดถือปฏิบัติกันมาช้านาน 3) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าเป็นข่าวลือคือเป็นวิธีการหนึ่งที่มีข้อเสียมากกว่าข้อดีเพราะวิธีการนี้เป็นการได้ยินได้ฟังมาจากการบอกเล่าหรือพูดต่อกันมา 4) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่ามาจากตำราหรือคัมภีร์คือ ข้อความที่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร น่าจะมีความหมายครอบคลุมไปถึงงานเขียนทุกอย่าง 5) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าตรงกับหลักตรรกะลักษณะ คือ เป็นเรื่องของการคิด การตรึกตรอง การคิดหาเหตุผล และการใช้เหตุผลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง 6) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าตรงกับหลักอนุमानคือ เป็นเรื่องของการคิด การตรึกตรอง การคิดหาเหตุผล และการใช้เหตุผลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง 7) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าตรึกตรองเอาตามอาการที่ปรากฏ คือ เป็นวิธีคิดตรึงตรองที่ยังติดอยู่กับเหตุผลวนอยู่ในกรอบของการใช้เหตุผลไม่ไปไกลถึงไหน มีความรู้บางอย่างที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยวิธีการคิดตรองตามแนวเหตุผล 8) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าสิ่งนั้นเข้ากันได้กับความคิดเห็นหรือทฤษฎีของตนคือ ทฤษฎีความคิด ความเห็น ทฤษฎีความเชื่อถือ หลักลัทธิมิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) 9) อย่าฟังเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าผู้พูด

น่าเชื่อถือ คือความมีรูปลักษณะที่เป็นไปได้เป็นการมองที่ความน่าจะเป็นไปได้หรือมองที่รูปแบบภายนอก และ 10) อย่าพึ่งเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าสมณะผู้นี้เป็นครูของเราคือความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์มีพระพุทธรูปแสดงความเป็นกลางว่าครูไม่สามารถจะช่วยศิษย์ได้ทุกกรณีแต่ครูทำหน้าที่ได้แค่เพียงแนะนำพร่ำสอนเป็นแต่ผู้บอกขงทั้งหลายดำเนินไปแล้วผู้ฟังพินิจจะพ้นจากเครื่องผูกแห่งมารได้ (พระมหาประภาส ปรีชาโน (แก้วเกตุพงษ์), 2553)

3. วิเคราะห์คุณค่าหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบันความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เมื่อเกิดเป็นระบบขึ้นในสังคมมักเรียกว่า ศาสนามีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆ ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมความเชื่อศาสนาจึงเป็นสถาบันหลักทางวัฒนธรรมความเจริญของสังคมโดยตรง ความเชื่อของคนไทยความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์

คุณค่าการสร้างเสริมปัญญาความเชื่อดั้งเดิม คือความสงสัยใคร่รู้ของมนุษย์เริ่มแรกมีรากฐานมาจากความไม่รู้ของมนุษย์เองเพราะความไม่รู้จึงสงสัยเพราะสงสัยจึงใคร่รู้เพราะใคร่รู้จึงแสวงหาความรู้ในสิ่งที่สงสัยหลักกาลามสูตร เป็นหลักธรรมที่สอนถึงการใช้ปัญญาเหตุผลก่อนจึงค่อยตัดสินใจเพราะความเชื่อที่เกิดจากความสงสัยอาจเป็นความเชื่อที่ไม่แน่นอนดังนั้นจึงต้องใช้จุดพินิจก่อนจึงเชื่อโดยกาลามสูตรได้กล่าวไว้ว่า อย่าเชื่อถือการฟังตามกัน เชื่อว่าจริงด้วยการฟังตามกัน

คุณค่าการสร้างเสริมปัญญาความเชื่อธรรมชาติคือความเชื่อในธรรมชาติความเชื่อระดับต่ำสุดของมนุษย์คือความเชื่อในธรรมชาติเพราะธรรมชาติเกิดอยู่ข้างเคียงกับมนุษย์มนุษย์เกิดมาลิ้มตาในโลกสิ่งแรกที่มนุษย์ได้เห็นได้สัมผัสก่อนสิ่งอื่นคือธรรมชาติรอบตัวมนุษย์และธรรมชาติต่างๆ เหล่านั้น สังคมปัจจุบันมีความเชื่อทางธรรมชาติมีความเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเพราะความเชื่อทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่ได้สิ่งหนึ่งที่ถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งการยึดถือปฏิบัติกันมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเชื่อ ความคิด ความเห็น วัฒนธรรม จารีต และประเพณีต่างๆ ซึ่งเรื่องเหล่านี้จะผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ตามหลักกาลามสูตรจึงให้มีความเชื่อด้วยเหตุผล และปัญญาเสียก่อนจึงค่อยตัดสินใจ

คุณค่าการสร้างเสริมปัญญาความเชื่อเทพทวาร พบว่า การวิวัฒนาการแห่งความเชื่อของมนุษย์เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญรอบข้างอย่างอื่นมนุษย์มีความสงสัยว่าความมืดความสว่างความร้อนความหนาวดวงอาทิตย์ดวงจันทร์ฟากฟ้าแม่น้ำแม่ภูเขาและต้นไม้ใหญ่ที่สามารถบันดาลให้เกิดความผันแปรไปได้ต่างๆ ในตัวธรรมชาติเหล่านั้นและมีผลบันดาลให้เกิดความสุขและความทุกข์แก่มนุษย์ความเชื่อของคนไทยแต่เดิมคงไม่ต่างจากชาติอื่นๆ คือเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นว่ามีอำนาจเหนือคนอาจบันดาลให้ทั้งคุณและโทษความเชื่อดังกล่าวเป็นการเชื่อถือผีสางเทวดาในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักแห่งความเชื่อในเรื่องนี้ไว้ว่า อย่าพึ่งเชื่อเพียงเพราะ

อ้างว่าถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเพราะเหล่านี้อาจจะผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม จากคนกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งหรือจากกลุ่มนั้นๆไปยังกลุ่มรุ่นต่อไป อาจเป็นความเชื่อที่ไม่แน่นอน

คุณค่าการสร้างเสริมปัญญาความเชื่อกรรม คือสังคมปัจจุบันของคนไทยเป็นสังคมที่นับถือพุทธศาสนา และในพระพุทธศาสนาได้มีการสอนถึงเรื่องกรรมเป็นสำคัญในการดำเนินชีวิต สังคมปัจจุบันส่วนมากจะนับถือ เชื่อถือในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือเชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้จริงประกอบด้วยพระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณจริง ความเชื่อเรื่องกรรมเป็นเพียงความเชื่อเพราะอ้างว่าผู้พูดดูน่าเชื่อถือ เพราะการมองที่ความน่าจะเป็นไปได้หรือมองที่รูปแบบภายนอก สรุปเอาเองจากความน่าจะเป็นความน่าจะเป็นโดยมองที่รูปแบบภายนอก เช่น ผู้พูดมีลักษณะน่าเชื่อถือ หรือผู้พูดมีคำพูดมีลักษณะ ท่าทาง กิริยาอาการน่าเชื่อถือ เพราะหากตรัสจริงเอาตามอาการที่ปรากฏเพราะวิธีคิดตรัสจริงที่ยังติดอยู่กับเหตุผล วนอยู่ในกรอบของการใช้เหตุผล ไม่ไปไกลถึงไหน มีความรู้บางอย่างที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล หากใช้วิธีนี้เพื่ออธิบายก็จะไม่ได้ความรู้ดังกล่าวได้ ท่านพุทธทาสกล่าวถึงการตรึกในลักษณะอาการปริวิตกกระนี้ว่าเป็น Common sense โดยกล่าวถึงอาการปริวิตกกระนี้ว่า “เป็นเพียงความคิดชั่วแวบตามความเคยชิน แต่เราก็ชอบใช้กันมาจนเป็นนิสัยไปก็มีนักปราชญ์ผู้ฉลาดชอบใช้วิธีนี้กันมากและถือว่าเก่ง” การเชื่อจึงต้องใช้เหตุและปัญญาเสียก่อนจึงค่อยตัดสินใจ

คุณค่าการสร้างเสริมปัญญาความเชื่อไสยศาสตร์คือความเชื่อเกี่ยวกับวิทยาคมเป็นความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ สังคมปัจจุบันมีความเชื่อเพียงเพราะอ้างว่าถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเพราะสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง การยึดถือปฏิบัติกันมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเชื่อ ความคิดความเห็น วัฒนธรรม จารีตและประเพณีต่างๆซึ่งเรื่องเหล่านี้อาจจะผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม การใช้หลักกาลามสูตรเป็นเหตุผลและปัญญาเสียก่อนจึงค่อยตัดสินใจ

คุณค่าการสร้างเสริมปัญญาความรู้การฝึกหัดขัดเกลาบุคคลให้เป็นผู้ที่รู้จักใช้เหตุผล ไม่เชื่อในสิ่งที่ปราศจากการค้นคว้าหาคำตอบที่แน่นอนขึ้นได้แล้ว ในวงเล็กๆก็ย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นผู้ที่หนักแน่น สามารถยึดถือเอาหลักการที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนนั้นเป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตได้ต่อไป คุณลักษณะที่เกิดขึ้นเมื่อก้าวออกไปยังสังคมก็คือการเป็นนักศึกษาที่แท้จริง เป็นนักสะสมความรู้ที่แท้จริงเนื่องจากได้สั่งสมคุณลักษณะของการค้นคว้า การเป็นนักสอบสวนทวนความมาอย่างต่อเนื่องแล้วเป็นต้น

คุณค่าการสร้างเสริมปัญญาในข้อมูลข่าวสาร โลกโซเชียลส่วนมากจะเป็นลักษณะข่าวลือหรือทำให้ตื่นข่าว เป็นการก่อกวนกันขึ้นมาก เพราะในโลกโซเชียลจะมีการแชร์ภาพสิ่งของลักษณะประหลาดต่างๆ ให้เห็นอยู่บ่อยครั้งดังนั้นจึงไม่ควรเชื่อโดยปราศจากข้อมูลที่ถูกต้อง เพราะอาจจะทำให้หลงผิด

สรุป

ความเชื่อทั่วไป คือ ความเชื่อทางธรรมชาติเทพเทวา วิญญาณ คำสอนทางศาสนา ไสยศาสตร์ลักษณะความเชื่อเกิดจากความสงสัย ความกลัว การสืบทอดอำนาจ และหวังโชคลาภ สักการะ ความเชื่อสังคมไทยปัจจุบัน เชื่อในประเพณีวัฒนธรรมและโลกโซเซียล กาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท คือหลักธรรมคำสอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้รู้จักใช้เหตุผลและปัญญา ก่อนตัดสินใจเชื่อ มี 10 ประการ คือ อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าได้ฟังตามกันมา อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าถือปฏิบัติสืบทอดกันมา อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าเป็นข่าวลือ อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่ามาจากตำราหรือคัมภีร์อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าตรงกับหลักตรรกะ อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าตรงกับหลักอนุমান อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าตรรกะตรงเอาตามอาการที่ปรากฏ อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าสิ่งนั้นเข้ากันได้กับความคิดเห็นหรือทฤษฎีของตน อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าผู้พูดดูน่าเชื่อถือ และอย่าฟังเชื่อเพราะอ้างว่าสมณะผู้นี้เป็นครูเราคุณค่าหลักกาลามสูตรในพุทธปรัชญาเถรวาท 1) การใช้ปัญญามากกว่าศรัทธา คือ ความเชื่อศรัทธาแบบดั้งเดิมปฏิบัติกันมา จนชินกลายเป็นประเพณีวัฒนธรรม และแบบแผน อาจเป็นความเชื่อที่มงาย กาลามสูตรเน้นสอนให้ใช้ปัญญาพิจารณาตัดสินใจเสียก่อนจึงค่อยเชื่อ 2) การปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีคือการศึกษาเรียนรู้เป็นเพียงอวิชา ไม่อาจรู้จริง กาลามสูตรสอนให้ปฏิบัติเพื่อให้รู้แจ้งเห็นจริงเสียก่อนจึงค่อยเชื่อ 3) การพึ่งพาตนเองมากกว่าพึ่งคนอื่น คือ การอาศัยสิ่งอื่นที่คิดว่าดลบันดาลให้เกิดความสุขและความทุกข์เช่น เชื่อในเทพเจ้าสูงสุด ผีเรือน ผีบ้าน พระภูมิบาลามสูตรจึงสอนให้พึ่งตนเองโดยการปฏิบัติตนเองจนให้รู้แจ้งเห็นจริง 4) การเชื่อในกฎแห่งกรรมมากกว่าพิธีกรรม คือ การเชื่อเรื่องเทพเทวา ไสยศาสตร์อำนาจลึกลับ จนกลายเป็นพิธีกรรม กาลามสูตรจึงสอนให้เชื่อในเรื่องกรรม คือ การกระทำ ทางกาย วาจาและใจเชื่อว่าผลของกรรม เชื่อว่ากรรมที่บุคคลกระทำแล้ว ไม่ว่าดีหรือชั่ว ย่อมก่อให้เกิดผลตามสมควรแก่เหตุเสมอ และเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของๆ ตน และ 5) การใช้ปัญญามากกว่าเชื่อโลก Social Network การส่งและรับสารระหว่างผู้ส่งกับผู้รับได้ทำให้มีการเข้าใจผิดบ้างถูกบ้าง จนกลายเป็นสังคมฐานความเชื่อกาลามสูตรสอนให้ใช้เหตุผลก่อน โดยใช้ปัญญาตรวจสอบค้นคว้าข้อมูลหาคำตอบให้แน่ชัดโดยไม่ควรเชื่อปราศจากข้อมูลที่เป็นจริง ดังนั้น หลักกาลามสูตรจึงเป็นพระสูตรที่ให้พิจารณาให้เสียก่อนแล้วค่อยเชื่อ ถ้าทำได้อย่างนี้ถือว่าสมกับเป็นชาวพุทธไม่เชื่ออะไรอย่างไ้เหตุผลโดยไม่พิจารณาว่าควรเชื่อหรือไม่เพียงไร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรจัดตั้งศูนย์ศึกษาและเผยแพร่หลักกาลามสูตรไปสู่ชุมชนทุกระดับ
- 2) ควรจัดตั้งสำนักปฏิบัติหลักกาลามสูตรและเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าปฏิบัติและดำเนินกิจกรรมของสำนัก
- 3) ควรมีนโยบายในการนำหลักกาลามสูตรไปใช้ในกระบวนการการบริหารกิจการและการแก้ปัญหาคัดแย้งในระดับต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) เปรียบเทียบประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานที่นำหลักกาลามสูตรไปใช้กับหน่วยงาน
- 2) กระบวนทัศน์ในการนำหลักกาลามสูตรไปใช้กับสังคมทุกระดับ
- 3) การนำหลักเกณฑ์การตัดสินใจความเชื่อในกาลามสูตรไปใช้กับความขัดแย้งทางความเชื่อสังคมไทยในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- พระมหาประสาท ปรีชาโน (แก้วเกตุงษ์). (2553). มองพุทธให้เข้าใจใน 5 นาที. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อิงค์ปิยอนด์.
- พิน ดอกบัว. (2533). ศาสนาทั้งหลายนับถืออะไร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ภาสิต สุขวรรณดี. (2550). กรรมทฤษฎีที่ว่าด้วยการพึ่งพิงตนเอง. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 9(21), 57.
- มณีพะยอมยงค์. (2536). ความเชื่อของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ระวีภาวิไล. (2543). โลกทัศน์และชีวทัศน์เปรียบเทียบวิทยาศาสตร์กับพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- สุวรรณ สถาอนันท์. (2537). ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์จันทร์จำนง. (2540). ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

การวิเคราะห์หลักการครองคนตามแนวทางพุทธจริยศาสตร์*

Analytic the Principle of Person Governer in Buddhist Ethics

พระมหานพดล นวตลปญโญ (ยมสิดำ)

Phra Maha Noppadon Nawatalapanyo (Yomsidam)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: noppadon_51@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางพุทธจริยศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ในการครองคน 3) เพื่อวิเคราะห์หลักการครองคนตามแนวทางพุทธจริยศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า พุทธจริยศาสตร์เป็นหลักธรรมแห่งการประพฤติปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนไว้เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะเข้าถึงได้เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยหลักทั่วไปของพุทธจริยศาสตร์คือการงดเว้นจากสิ่งชั่ว และมุ่งกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทางกาย วาจาและใจ เพื่อเข้าถึงจิตใจที่บริสุทธิ์จัดกิเลสที่เข้ามาในจิตใจได้อย่างเด็ดขาด เพื่อมุ่งสู่มรรคผล และนิพพานหลักพุทธจริยศาสตร์ในการครองคนมี 2 อย่างคือ 1. สังคหวัตถุ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองรักใคร่กันในหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติบ้านเมือง เพราะว่าถ้าในสถานที่ใดมีการให้การเสียสละ การเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันการดูแลห่วงใย ปรารภณา ความยุติธรรม และความรับผิดชอบความจริงใจ ความซื่อสัตย์ความยุติธรรมและความมีประชาธิปไตย มีการประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและประโยชน์ผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัวมี 4 อย่างคือ ทาน ปิยวาจา สมานัตตตา อตถจริยา 2.พรหมวิหาร เป็นธรรมะอันเป็นที่อยู่ของพรหม มี 4 อย่างคือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

คำสำคัญ: การครองตน, พระพุทธศาสนา

* Received 14 January 2017; Revised 8 December 2017; Accepted 15 January 2018

Abstract

The objectives of this research paper are: 1) to study the concepts and theories in Buddhist ethics 2) to study the principles of Buddhist ethics in governing people; 3) to analyze the principles of possessing people according to Buddhist ethics The results showed that Buddhist ethics is the principle of practice as taught by the Buddha as a standard of human conduct from the beginning, middle, and high ground, so that human beings can lead a good life according to the ideals that humans can reach. Being a perfect human being, the general principle of Buddhist ethics is abstinence from evil. and focusing on doing good things physically, verbally and mentally in order to reach a pure mind and decisively eliminate defilements that enter the mind in order to achieve results and nirvana, the Buddhist ethics of ruling people, there are 2 things: You are the anchor of other people's hearts to create unity and love for one another in the group. society and nation because if in any place there is a sacrifice sharing generosity There is mutual support, caring, desire, justice and sincere responsibility. Integrity, Justice and Democracy There are 4 types of practices that are beneficial to oneself and for the benefit of others, namely: dana, piyavaca, samanatta, atthacariya 2. Brahma Vihara is the dharma which is the dwelling place of Brahma; there are 4 types: mercy, compassion, mutita, and upekkha.

Keywords: Person Governerin, Buddhism

บทนำ

พุทธปรัชญา เป็นสิ่งที่มนุษย์นำไปใช้เพื่อมนุษย์โดย เป็นปรัชญาที่มุ่งเน้นไปที่ตัวมนุษย์ เชื่อและให้ความสำคัญกับมนุษย์ทุกคนว่ามีความสามารถในการพัฒนาตนเองเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าฟ้ามหากษัตริย์พ่อค้า เสนาบดีหรือคนอยากจนเมื่อเข้ามาบวชพระพุทธศาสนาแล้ว ทุกคนเท่าเทียมกันหมดดังพุทธพจน์ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายในมหาสุปนิสูตร (อง.ปญจก. (ไทย) 22/196/335-337) ถึงความผิดครั้งสำคัญของพระองค์ก่อนตรัสรู้ใน ข้อที่ 4 ว่า ภิกษุทั้งหลาย นก 4 เหล่ามีสีต่างๆ กันบินมาจากทิศทั้ง 4 ตกลงแทบเท้าของตถาคต อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ยังไม่ได้ตรัสรู้ยังเป็นโพธิสัตว์อยู่แล้วกลับกลายเป็นสีขาว ทุกตัว นี่เป็นมหาสุปนิประการที่ 4 ปรากฏแก่ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ยังไม่ได้ตรัสรู้ยังเป็นโพธิสัตว์อยู่ แล้วพระพุทธองค์ก็ทรงแสดงข้อความนั้นให้เหล่าภิกษุทั้งหลายได้ เข้าใจว่า มหาสุปนิข้อที่ 4 นี้ปรากฏเป็นนิมิตให้ทราบว่า วรรณะทั้ง 4 นี้คือ กษัตริย์พราหมณ์

แพศย์ศูทร ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้วทำให้แจ้งซึ่งวิมุตติอันยอดเยี่ยม

พระพุทธพจน์ที่พุทธองค์ตรัสในมหาสุปนิสสูตร แสดงให้เห็นถึงจุดยืนหรือจุดมุ่งหมายของพุทธปรัชญาที่มุ่งจะพัฒนาที่ตัวของมนุษย์เพราะเชื่อมั่นว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในตัวเท่าเทียมกันทุกคนแนวความคิดเรื่องมนุษย์นี้จัดเป็นความคิดสำคัญอย่างหนึ่งในปรัชญาทั้งปรัชญาตะวันตก และ ปรัชญาตะวันออกได้พยายามตอบคำถามเกี่ยวกับมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาว่า มนุษย์เกิดขึ้นในโลกตั้งแต่เมื่อไรนั้น พุทธปรัชญามีทรรศนะว่าไม่อาจสาวหาที่สุดเบื้องต้นแห่งการเกิดขึ้นในโลกของมนุษย์ได้แม้ในอัครคัมภีร์ (ที.ปา.(ไทย) 11/119-127/88-94) ที่กล่าวว่ามนุษย์กลุ่มแรกในโลกจุติมาจากอาภัสสรพรหมก็ได้หมายความว่านั่นเป็นการเริ่มเกิดขึ้นในโลกเป็นครั้งแรกของมนุษย์เพราะข้อความในพระสูตรดังกล่าวก็ได้บ่งชัดอยู่ว่า มนุษย์จุติมาจากอาภัสสรพรหมไม่ได้หมายความว่าจุติมนุษย์ก็เริ่มมีขึ้นมาจากความว่างเปล่าถ้าสาวต่อไปว่าอาภัสสรพรหมมาจากไหนก็อาจได้คำตอบว่าอาภัสสรพรหมที่กลับกลายมาเป็นมนุษย์กลุ่มแรกในโลกยุคนั้นก็มาจากพรหมประเภทอื่น หรือมาจากทรรณะการเกิดขึ้นมาในโลกยุคแรกๆ ของมนุษย์ในพุทธปรัชญาและได้มีพัฒนาการเรื่อยมาจนเป็นมนุษย์เต็มตัวคือ มีเพศมีความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาจากตัณหาหาคะที่ทำให้เกิดความกำหนดต่อเพศตรงข้าม ต่อมาก็ได้เสพสมกันจนเกิดมีลูกมีหลานมาถึงปัจจุบัน ทรรณะของพุทธปรัชญาเป็นปรัชญาที่เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นมาโดยมีเหตุมีปัจจัยทำให้เกิดขึ้น ไม่ได้เชื่ออย่างที่ปรัชญาประเภทเทวนิยมเชื่อคือเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นมาโดยมีพระเจ้าหรือพระเจ้าเป็นผู้สร้างขึ้นมารวมทั้งการเกิดขึ้นของมนุษย์พุทธปรัชญาได้บอกไว้อย่างชัดเจนว่า มนุษย์เกิดขึ้นมาจากมนุษย์คือมีบิดา มารดาเป็นแดนเกิด อาศัยธาตุทั้ง 4 ดิน น้ำ ลม ไฟ ประกอบกันขึ้นมาเป็นสัมภวธาตุ (เดือน คำดี, 2534)

มนุษย์เกิดขึ้นมามีชีวิตแล้วจุดหมายของชีวิตมนุษย์คืออะไร และมนุษย์จะอย่างไรโดยวิธีใดเพื่อให้ไปถึงจุดหมายของชีวิตให้ได้ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าพุทธปรัชญาเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นมาได้ด้วยเหตุด้วยปัจจัย เมื่อมนุษย์ตั้งเป้าหมายของชีวิตไว้แล้ว จึงเป็นหน้าที่ของตัวมนุษย์นั้นแหละที่จะเป็นผู้สร้างเหตุสร้างปัจจัยขึ้นมาเพื่อที่จะไปให้ถึงจุดหมายนั้น แต่ด้วยเหตุที่วามมนุษย์ไม่ได้มีคนเดียวในโลกจึงต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนรอบข้างอีกมากมาย จนกลายเป็นสังคมตั้งแต่สังคมเล็กๆอย่างครอบครัว เป็นชุมชน เป็นตำบล จังหวัดจนถึงสังคมขนาดใหญ่ระดับประเทศหรือระดับโลก มนุษย์คนหนึ่งจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติทั้งต่อตนเองและคนรอบข้างในสังคม จึงเป็นเรื่องยากมากที่มนุษย์จะเดินทางไปถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต คือการพ้นไปจากความทุกข์เพราะอุปสรรคสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ไปไม่ถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิตคือกิเลสตัณหานั่นเอง แม้พุทธปรัชญาจะยอมรับว่า จริยธรรมหรือหลักความประพฤติเพื่อละการทำชั่วเลวอกกระทำแต่กรรมดีนั้น เป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนควรปฏิบัติให้ได้แต่พระพุทธองค์ยังทรงแสดงถึงหลักคุณธรรมที่บุคคลควรปฏิบัติต่อกันในสังคม การปฏิบัติตามหลัก

จริยธรรมสังคมก็คือ การปฏิบัติธรรมหรือหน้าที่ที่เหมาะสมแก่ฐานะของตนในสังคม ฐานะนี้อาจเป็นฐานะทางสังคมธรรมดา เช่น พ่อแม่ ญาติครูอาจารย์หรือจะเป็นฐานะทางการปกครองซึ่งเป็นสังคมในแง่กฎหมาย เช่น เป็นผู้มนุษย์อีกต่อหนึ่ง (สุนทรณ รังสี, 2550) ปกครองเป็นผู้ได้ปกครอง ธรรมเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสเกี่ยวกับธรรมเป็นเครื่องครองคน คือ สังคหวัตถุ 4 เป็นการยึดหลักสิทธิและหน้าที่ตามพันธกรณีของสังคมเมื่อนมนุษย์ทุกคนในสังคมประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างดีแล้ว สังคมก็จะมีแต่ความสุขสงบสุข

เมื่อกลับมามองดูสังคมไทยในปัจจุบันนี้มีความเจริญความทันสมัยด้วยเทคโนโลยีและความสะดวกสบายไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวกที่เป็นวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสมัยใหม่ดังกล่าวแล้ว ทำให้มนุษย์เกิดความความสะดวกสบายจนแทบไม่ได้ออกแรงทำอะไรมากในการทำงาน แต่ในทางตรงกันข้ามในด้านจิตใจกลับไม่มีการพัฒนาตามไปด้วย จิตใจของของคนในสังคมไทยตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส มากขึ้นๆ ทุกวันลุ่มหลงในวัตถุสิ่งของเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งเหล่านั้นมาจึงทำทุกอย่าง บางที่ยอมขายแม้แต่ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์กลายเป็นเปรตเป็นอสุรกายที่มีแต่หิวกระหายอยากตามอำนาจของกิเลส ทุจริตคดโกงในหน้าที่การงานที่ทำซึ่งเป็นหน้าที่ของตนเอง ที่แย่มากไปกว่านั้นคือไม่พยายามที่จะทำหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ที่ดีกลับทำตรงกันข้ามปล่อยจิตปล่อยใจไปตามอำนาจของกิเลส ซึ่งถือว่าเป็นการทรยศหักหลังตนเองอย่างร้ายแรงที่สุด เพราะการทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดนั้นเท่ากับว่าได้พัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อให้เข้าถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ตามแนวทางของพุทธปรัชญา คือ พระนิพพาน นั่นเอง

ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันนี้เป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไขให้หมดไปหรือน้อยก้ให้ปัญหานั้นเบาบางลงไป เพื่อให้การแก้ปัญหาของสังคมไทยได้ผลและมีประสิทธิภาพ จึงควรเริ่มแก้ปัญหาที่หน่วยย่อยของสังคมเป็นอันดับแรกนั่นคือแก้ที่ตัวปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคม ถ้ากลไกของสังคมทุกส่วนทำหน้าที่ของตนเองได้สมบูรณ์ดีแล้วสังคมก็จะดีขึ้นมาเอง สิ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหของสังคมไทยได้นั้น ผู้วิจัยมองว่าต้องอาศัยหลักการแนวทางของพุทธปรัชญา เพราะเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาเป็นเวลา 2,000 กว่าปีแล้วที่สำคัญคือคนในสังคมไทยส่วนมากเป็นชาวพุทธ หรือพุทธศาสนิกชน แต่ยังขาดความเข้าใจในหลักการและวิธีการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ทั้งในตัวของผู้ที่คอยแนะนำสั่งสอนคือพระสงฆ์เองและผู้ฟัง คือ อุบาสกอุบาสิกา จึงทำให้การประพฤติปฏิบัติตามไม่ได้ผล จนทำให้ไม่มีใครอยากประพฤติปฏิบัติตาม คือ เริ่มที่จะไม่เชื่อมั่นไม่ศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาว่าถ้าปฏิบัติตามแล้วจะได้ผลจริงๆ จึงกลายเป็นปัญหา ที่ชาวพุทธทุกคนต้องช่วยกันแก้ไข โดยการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องพระสงฆ์ที่เป็นผู้ทำหน้าที่ประกาศศาสนาโดยตรง การวิจัยหลักธรรมเพื่อที่จะวิเคราะห์แยกแยะหลักธรรมเพื่อทำให้เป็น

เรื่องที่เข้าใจได้ง่ายแก่ผู้ที่สนใจจะศึกษาและนำไปปฏิบัตินั้นก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาการไม่อยาก

จากปัญหาและเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยหลักในการครองคน อันเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่พึงปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้บุคคลได้รู้และเข้าใจในการกระทำหน้าที่ของตนเอง เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตร่วมในสังคมอย่างสงบสุขปฏิบัติธรรม ไม่สนใจธรรม ได้เข้าใจและอยากปฏิบัติตามเพราะรู้และเข้าใจจนเกิดความเชื่อมั่นในหลักธรรม จนกล้าที่จะปฏิบัติตาม จนเกิดผลของการปฏิบัติตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางพุทธจริยศาสตร์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ในการครองคน
3. เพื่อวิเคราะห์หลักการครองคนตามแนวทางพุทธจริยศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นกาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูล จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สัมพันธ์ตรงกับหัวข้อที่ตั้งเอาไว้ให้มากที่สุด โดยแบ่งข้อมูลเอกสารที่ศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) จากคัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมทั้งคัมภีร์อื่นๆทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

2) สรรวจข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากตำรา หนังสือ งานวิจัยเอกสาร วารสาร บทความ งานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป

2. เรียบเรียงและนำเสนอข้อมูล

- 1) เรียบเรียงข้อมูลที่ได้รับจากการวิเคราะห์
- 2) จัดระเบียบข้อมูลและเขียนวิทยานิพนธ์
- 3) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลวิจัย
- 4) สรุปและนำเสนอ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักการครองคนตามแนวทางพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมินำมาวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยสามารถสรุปและนำเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีทางพุทธจริยศาสตร์พุทธจริยศาสตร์ หมายถึง หลักธรรมแห่งการประพฤติปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าผู้ตรัสรู้ผู้ต้น ผู้เบิกบาน จริยะ ความประพฤติกิริยาอาการที่ควรประพฤติศาสตร์เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะเข้าถึงได้เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด หลักพุทธจริยศาสตร์ เป็นหลักหรือแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ที่ทำให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามเกิดความสุกซึ้งทั้งทางกายและใจ โดยหลักทั่วไปของพุทธจริยศาสตร์คือการงดเว้นจากสิ่งชั่ว และมุ่งกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทางกาย วาจา ในเบื้องต้น และใจ ในระดับสูง เพื่อให้เกิดจิตใจที่บริสุทธิ์ ขจัดกิเลสที่เข้ามาในจิตใจได้อย่างเด็ดขาด เพื่อมุ่งสู่มรรคผล และนิพพาน (วศิน อินทสระ, 2549) หลักพุทธจริยศาสตร์เป็น จริยธรรมหรือพุทธจริยธรรม ที่พระพุทธเจ้าทรงประพฤติปฏิบัติแล้วทรงสั่งสอนให้พุทธบริษัทรู้ตาม พุทธจริยธรรมจึงเป็นแบบแห่งการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม และละเว้นจากความชั่ว เป็นการประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา และใจ เพื่อการเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดแห่งสังขารมัย ที่มีระดับชั้น 3 ระดับ คือ ศีล 5 หรือ เบญจศีล เป็นพุทธจริยธรรมระดับต้น กุศลกรรมบถหรืออกุศลกรรมบถ 10 เป็นพุทธจริยธรรมระดับกลาง และมรรค 8 เป็นพุทธจริยธรรมระดับสูง หลักพุทธจริยศาสตร์ในการครองเรือนระดับเบื้องต้น การครองเรือนหรือการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งทุกคนจะต้องรักษาศีลและประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นกุศล เพื่อให้เกิดความสุข และความสงบร่มเย็น สังคมก็ไม่มีปัญหาเกิดขึ้น มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ต้องมีความหวาดกลัวต่อภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น บุคคลที่จะรักษาวงศ์ตระกูลไว้ได้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์หรือหาเงินเป็นใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดีตั้งตัวสร้างหลักฐานได้และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ด้วยอาศัยการประพฤติดีงามมีศีลเป็นที่ตั้ง ซึ่งเป็นหลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและการสร้างความรักความสามัคคีของคนในครอบครัว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการหย่าร้างทางสังคม และทำให้ครอบครัวแตกแยกครอบครัวไม่สมบูรณ์ด้วยหลักฆราวาสธรรม 4 ต้องอาศัยการประพฤติทางกายวาจาและใจกล่าวคือการไม่ประพฤติผิดทางกาม การไม่เป็นชู้กับลูกเมียผู้อื่นทางวาจาการไม่พูดจาหยอกล้อหรือพูดส่อเสียดในอาการชู้สาว ทางใจการไม่คิดนอกใจรู้จักอดทนต่อตนเองที่เป็นหลักของ ศีล 5 และอกุศลกรรม 10 สาราณียธรรม เป็นการอุดหนุนวางทางอารมณ์ของคนภายในสังคมโดยอาศัยการประสานใจของกันและกันจนมีความรักความเข้าใจความเห็นใจ มีความจริงใจต่อกันตามหลักที่พระพุทธองค์ทรงใช้คำว่า พึงประพฤติธรรมให้เป็นสุจริตอย่าประพฤติธรรมให้เป็นทุจริตจากการเริ่มต้นด้วยเมตตาไมตรีมีปัญญาเป็นรูปธรรม สัมผัสได้ที่เป็นหลักพุทธจริยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับศีล 5

หลักพุทธจริยศาสตร์ทศ 6 เป็นการนำมาใช้สั่งสอนมนุษย์ทุกคนให้รู้จักหน้าที่ของตนในระดับเบื้องต้นที่สอดคล้องกับจารีตประเพณีทางสังคมที่สอนให้ประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่ของตน หลักทศ 6 ทางพระพุทธศาสนาจึงสามารถสอนให้ทุกคนรู้จักหน้าที่คุณค่าของตนและ

ผู้อื่น เพื่อให้สังคมเกิดความสงบร่มเย็น หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับคนรอบข้างหรือบุคคลทั่วไป ที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้คนในสังคมมีความรักใคร่ สมัคสมานสามัคคีต่อกัน จะต้องยึดหลักของการรักษาศีล ที่เป็นพุทธจริยศาสตร์ระดับพื้นฐาน เพื่อให้สังคมสงบสุข และการประพฤติปฏิบัติตามกุศลกรรม 10 เพื่อความสุขแก่ตนและผู้อื่นหลักพุทธจริยศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไป เพื่อให้เกิดความสุขและความเจริญ เช่น สัมปยุตธรรม 7, สาราณียธรรม 6, สังคหวัตถุ 4 และทศ 6 หลักกุศลกรรม 10 เป็นการประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธจริยศาสตร์ที่มีความละเอียดเพิ่มขึ้นด้วยการรักษาความดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ เพื่อให้เกิดความสุข การครองเรือนด้วยกุศลกรรม 10 จึงมีความสำคัญต่อผู้ครองเรือน เพื่อให้การดำเนินชีวิตในสังคมดำเนินไปด้วยดีการให้ความรัก ความเข้าใจต่อกันและกัน ครอบครัว ระหว่างสามีภรรยาเป็นพื้นฐานสู่ความมั่นคงของการครองเรือน ด้วยความเชื่อต่อกันและกัน การมีความดีและประกอบความดีร่วมกัน มีการกระทำทางกาย วาจา และจิตใจที่ดีด้วยการอาศัยปัญญาในการนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตคู่ด้วยความสุข เป็นรากฐานของการครองเรือนที่สมบูรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับหลักกุศลกรรม 10 หลักจักร 4 เป็นการช่วยให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีและคนรอบข้าง ด้วยการมีที่อยู่ที่เหมาะสม การคบเพื่อนที่ดีมีความรู้ยึดหลักการทำแต่สิ่งที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักอกุศลกรรม 10 หรือกุศลกรรม 10 เพื่อให้ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข สังคหวัตถุ 4 สามารถทำให้นุชนุขมีความรักใคร่สามัคคีกันในหมู่คณะ หรือสังคม ชุมชน มีการพึ่งพาอาศัยกันตั้งแต่สถาบันเล็กสุดของสังคมคือสถาบันครอบครัว จนถึงใหญ่สุดของสังคมคือสถาบันชาติบุคคลจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้นต้องเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ดีมีความประพฤติเรียบร้อยดีงามมีศีลธรรม จริยธรรมประจำใจ ที่มีความละเอียดยิ่งขึ้นไป หลักพุทธจริยศาสตร์ในการครองเรือนระดับกลาง มีความประพฤติตนดีแสวงหาแต่สิ่งที่ดีงามมาใส่ตน การประพฤติดีด้วยกาย วาจา และใจ ที่มีความละเอียดยิ่งขึ้นไป ด้วยยึดความมีความรัก ความเชื่อ และการประพฤติปฏิบัติที่ดีทางกาย วาจา ใจ ที่ผู้ครองเรือนควรประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธจริยศาสตร์ดังนี้กุศลกรรม 10 หลักสมชีวิธรรม 4 จักร 4 สังคหวัตถุ 4 เพื่อให้เกิดความสุขกับตนเองและทุกคนในครอบครัว

หลักพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง มรรค 8 เป็นหลักพุทธจริยศาสตร์ที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติมีระดับจิตใจที่สูงขึ้นเพื่อเข้าสู่ความหลุดพ้นด้วยการอาศัยการรักษาศีล การปฏิบัติสมาธิ และปัญญาตามลำดับที่สามารถรับรู้ความจริงของชีวิตหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตตามอริยสัจ 4 และยกระดับจิตใจของตนให้สูงยิ่งขึ้นไป หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับบิดามารดาต่อบุตรธิดา กล่าวคือบิดามารดา เป็นผู้มียุบการคุณมาก เป็นบุคคลที่หาได้ยากมากอย่างหนึ่งในโลกนี้ด้วยการอบรมสั่งสอนและให้การอุปการะต่อบุตรธิดาให้มีความสุข มีความรักใคร่ หวังดีปรารถนาดีต่อบุตรธิดา โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ตามหลักพรหมวิหาร 4 ดูแลใส่ใจต่อบุตรธิดาเพื่อให้บุตรธิดาเติบโตขึ้นมาเป็นคนดีของสังคม สร้างชื่อเสียงให้แก่พ่อแม่และวงศ์ตระกูลที่ผู้เป็นบิดามารดาจะต้องมีความประพฤติที่ดีทั้งทางกาย วาจาและใจ ในระดับสูง ที่เปรียบเสมือน

พรหมของบุตรธิดา และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรได้ประพฤติปฏิบัติตาม การสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว ซึ่งการครองเรือนที่ดีจะต้องมีความรู้จักประกอบอาชีพและรู้จักเก็บรักษา และใช้จ่ายอย่างประหยัด มีการคบค้าสมาคมกับเพื่อนที่ดีจะต้องยึดหลักความดีเป็นที่ตั้งในการสร้างครอบครัวดังหลักธรรมในมรรค 8 คือ สัมมากัมมันตะ การงานชอบ และสัมมาอาชีวะ อาชีพชอบ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักในการสร้างความมั่นคงในชีวิตของการครองเรือนด้วยความขยันหมั่นเพียรด้วยการมีความเอาใจใส่ต่อการงานและการทำงานด้วยความรักต่อการงานที่สุจริต ตามหลักสัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะ และควรเพียรเอาใจใส่ ตรวจสอบดูแลอย่างดีตามสัมมาวายามะ เพียรชอบ หลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ เป็นหลักธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและรู้จักวิธีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ด้วยการยึดหลักการมีเหตุและผลในการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตตามมรรค 8 สัมมาทิฐิเป็นความเห็นชอบ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543) การใช้ปัญญาในการใช้ชีวิตและการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องหลักพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง จึงเป็นการประพฤติปฏิบัติด้วยกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นหลักแห่งการรักษาศีล และการยกระดับของจิตใจที่สามารถเข้าใจสัจจะธรรมด้วยการปฏิบัติสมาธิและปัญญาเพื่อยกระดับจิตใจที่อาศัยปัญญาในการนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุขและมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนาคือมรรคผลและนิพพาน หลักพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง ได้แก่ มรรค 8, พรหมวิหาร 4, ทิฐุธรรมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4, อิทธิบาท 4, และสัปปุริสธรรม 7

2) **หลักพุทธจริยศาสตร์ในการครองคน** หลักพุทธจริยศาสตร์ในการครองคน 1. สังคหวัตถุ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้หลักการสงเคราะห์คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก คือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้มี 4 อย่าง คือ ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปิยวาจาพูดจาน่ารัก นานิมนนภิธอ อรรถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ สมนัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน 2.พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมะอันเป็นที่อยู่ของพรหมประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

3) **วิเคราะห์หลักการครองคนตามแนวทางพุทธจริยศาสตร์** วิเคราะห์หลักธรรมในการครองคน คือ 1. สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา สมนัตตตา อรรถจริยา เป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองรักใคร่กันในหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติบ้านเมือง เพราะว่าถ้าในสถานที่ใดมีการให้การเสียสละ การเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันการดูแลห่วงใย ปราบปราม ความยุติธรรม และความรับผิดชอบความจริงใจ ความซื่อสัตย์ความยุติธรรม และความมีประชาธิปไตย มีการประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและประโยชน์ผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัว ดังนั้นในการจะพัฒนาตัวบุคคล องค์การสังคมหรือประเทศชาติต้องพัฒนาคนให้เข้าใจในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ประการนี้จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด 2.พรหมวิหารเป็นธรรมเครื่องอยู่ของพรหม พ่อแม่ที่ดูแลลูกต้องใช้

หลักธรรมนี้ครูอาจารย์หัวหน้าต้องมีพรหมวิหารประจำใจ เหมาะสำหรับผู้ใหญ่ นักปกครองเมื่อเมตตาเป็นการทำให้ผู้อื่นยิ่งสุขขึ้น กรุณาเป็นการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้เขาพ้นทุกข์ที่มีอยู่ มุทิตาเป็นการพลอยยินดีเมื่อเขาได้ดีและอุเบกขา เมื่อเขาประสบสิ่งไม่ดีก็ไม่ซ้ำเติมเขา ให้วางใจเป็นกลาง โดยหลักธรรมพรหมวิหาร 4 จะนำพาให้การบริหารมีคุณธรรมดำเนินการปกครองด้วยความเป็นธรรม ทำให้สังคมมีสุขคุณธรรม 4 อย่างนี้ส่งเสริมการบริหารสนับสนุนการบริหารด้วยความเรียบร้อยสมประสงค์ในการที่ผู้บริหารจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติด้วยเพื่อให้ผู้ตามเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจการต่างๆ ด้วยดี

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการครองคน มีอยู่ 2 ส่วนคือ หลักธรรมที่ส่งเสริมหลักการครองคน คือ ขรवासธรรม 4 สัปปุริสธรรม 7 และหลักธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหลักการครองคน คือ อคติ 4

สรุป

พุทธจริยศาสตร์เป็นหลักธรรมแห่งการประพฤติปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนไว้เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูงเพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะเข้าถึงได้เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยหลักทั่วไปของพุทธจริยศาสตร์คือการงดเว้นจากสิ่งที่ชั่ว และมุ่งกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทางกาย วาจาและใจ เพื่อเข้าถึงจิตใจที่บริสุทธิ์ซึ่งจิตกิเลสที่เข้ามาในจิตใจได้อย่างเด็ดขาดเพื่อมุ่งสู่มรรคผล และนิพพานหลักพุทธจริยศาสตร์ในการครองคนมี 2 อย่างคือ 1. สังคหวัตถุ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองรักใคร่กันในหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติบ้านเมือง เพราะว่าถ้าในสถานที่ใดมีการให้การเสียสละ การเอื้อเพื่อแบ่งปันกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันการดูแลห่วงใยปรารถนา ความยุติธรรม และความรับผิดชอบความจริงใจ ความซื่อสัตย์ความยุติธรรมและความมีประชาธิปไตย มีการประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและประโยชน์ผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัวมี 4 อย่างคือ ทาน ปิยวาจา สมานัตตตา อตถจริยา 2.พรหมวิหาร เป็นธรรมะอันเป็นที่อยู่ของพรหม มี 4 อย่างคือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

สังคหวัตถุ เป็นหลักธรรมภายนอกที่แสดงออกทางกาย วาจา โดยอาศัยพรหมวิหารเป็นธรรมขับเคลื่อนภายในใจ หลักธรรมทั้งสองนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยกันโดยสังคหวัตถุจะปรากฏขึ้นโดยไม่มีพรหมวิหาร ไม่ได้เพราะเมื่อสังคหวัตถุ ปรากฏขึ้นโดยปราศจากพรหมวิหาร ก็จะเป็นการครองคนที่ไม่สมบูรณ์แล้วจะทำให้อคติ 4 ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อธรรมทั้ง 2 นั้นปรากฏขึ้นได้

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการครองคน มีอยู่ 2 ส่วนคือ หลักธรรมที่ส่งเสริมหลักการครองคน คือ ขรवासธรรม 4, สัปปุริสธรรม 7 หลักธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหลักการ

ครองคน คือ อกติ 4

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการจัดเรียงระบบข้อมูลจากหลายแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ โดยการนำเอาหลักการครองคน คือ พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4 มาวิเคราะห์และในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะนำหลักการครองคนนี้ไปใช้ในชีวิตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ได้และเป็นคำตอบการแก้ปัญหาชีวิตได้ว่า อะไรควร อะไรไม่ควร อะไรดีอะไรไม่ดีเพื่อที่จะเดินไปสู่เป้าหมายชีวิตได้ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การศึกษาวิเคราะห์หลักสุนทรียศาสตร์ในหลักการครองคน
- 2) การศึกษาเปรียบเทียบหลักการครองคนกับหลักการครองตนตามแนวพุทธจริยศาสตร์
- 3) การศึกษาหลักการครองคนที่มีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- เดือน คำดี. (2543). พุทธปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมานุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย, ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วสิน อินทสระ. (2549). พุทธจริยศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา.
- สุนทร ณ รังสี. (2550). พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุ
ราชการ : กรณีศึกษาข้าราชการครูเกษียณอายุในเขตเทศบาลเมือง
หนองคาย จังหวัดหนองคาย*

Study of the Application of Buddhist Principles in Life After
Retirement : A Case Study of Retired Teacher Civil
Servants Nong Khai Municipality Nong Khai Province

พระมหามนตรี ธมมาชิโร (ผอยเงิน)

Phra Maha Montri Thammavachiro (Faingern)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: montrithammavachiro@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้เกษียณอายุราชการและหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้เกษียณอายุราชการ 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดในการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูหลังเกษียณอายุเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุข้าราชการ ครูเกษียณอายุในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูเกษียณอายุในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ภาคสนาม ศึกษาจากเอกสารตำรา และงานวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดตามวัตถุประสงค์นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า 1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้เกษียณอายุราชการและหลักพุทธธรรม คือ อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์อิทธิบาท สติปัฏฐาน พรหมวิหาร โลกธรรม สังคหวัตถุและทิฐิธัมมิกัตถะ 2. สภาพปัจจุบันและปัญหา พบว่า (1) ด้านสุขภาพทางร่างกาย (2) ด้านสุขภาพทางจิตใจ (3) ด้านครอบครัวและสังคม (4) ด้านเศรษฐกิจและการมีรายได้ (5) ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม (6) ด้านญาติใกล้ชิด

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, หลักพุทธธรรม, การดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

* Received 9 January 2017; Revised 7 December 2017; Accepted 8 January 2018

Abstract

The objectives of this research paper are 1) to study the concepts Theory on retirees and Buddhist principles in life of retired civil servants 2) To study the present condition and problems arising from the life of civil servant teachers after retirement in Nong Khai Municipality Nong Khai Province 3) to study the application of Buddhist principles in life after retirement. Retired teacher in Nong Khai Municipality Nong Khai Province which is a qualitative research field data collection The sample group was retired government teachers in Nong Khai Municipality. Nong Khai Province, 20 people, using the field interview form. Study from textbooks and research papers. The researcher analyzed all the data obtained according to the objectives and presented the research results by describing the qualitative data analysis. The results of the study were as follows: 1. Concepts and theories about retirees and Buddhist principles, namely the 4 Noble Truths, Trinity Itthibath, Satipatthana, Brahmawihan, Lokdham, Sangkhahavut and Ditthammitkattha. 2. Current conditions and problems found that (1) physical health (2) mental health (3) family and society (4) economic and income (5) housing and environment (6) close relatives

Keywords: Application, ThedhammaPrinciples, The Proceeding of Life After Retirement

บทนำ

ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี 2548 อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดของคนไทยลดน้อยลงอย่างมาก และชีวิตของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น สังคมไทยได้รับรู้และตระหนักถึงสถานการณ์การสูงวัยของประชากรพอสมควร แต่สิ่งที่สังคมยังไม่ตระหนักชัดและยังได้รับข้อมูลไม่มากนัก คือ ภาพสังคมสูงอายุไทยในอนาคตนับจากนี้เป็นต้นไป โครงสร้างของประชากรไทยจึงสูงอายุขึ้นอย่างรวดเร็ว คลื่นประชากรรุ่นที่เกิดในช่วงปี 2506-2526 หรือที่เรียกว่า “ประชากรรุ่นเกิบล้าน” ซึ่งมีอายุเฉลี่ยที่ 30-50 ปี ในปี 2556 กำลังเคลื่อนตัวกลายเป็นประชากรสูงอายุกลุ่มใหญ่ในอีก 10-20 ปีข้างหน้าทำให้ประเทศไทยกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” อีกเพียงไม่ถึงสิบปีข้างหน้าประมาณปี 2561 จะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก และประชากรสูงอายุจะมีสัดส่วนประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2556)

ความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุได้เพิ่มมากขึ้น นับตั้งแต่องค์การสหประชาชาติจัดให้มีการประชุมสมัชชาโลกเรื่องผู้สูงอายุในปีพ.ศ. 2525 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย

(บรรลุศิริพานิช และคณะ, 2531) และในเดือนมีนาคม 2538 มีการจัดประชุมใหญ่สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยซึ่งมีผู้ร่วมประชุมล้นแล้วแต่เป็นผู้สูงอายุจากทั่วประเทศกว่า 200 คน ต่อมาได้มีการออกกฎหมายเรียกว่า “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546” เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งมีสาระรวมถึง 24 มาตราและกำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติหรือ “กผส.” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการการปลดเกษียณจึงเป็นปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับราชการ ความไม่พร้อมทำให้เกิดการคับข้องใจ เศร้า สูญเสียเป้าหมายของชีวิต มีความท้อแท้ของจิต การไม่ยอมรับความจริงที่ต้องปลดเกษียณอาจทำให้คนบางคนเกิดปรากฏอาการทางจิต ปัญหาความไม่พร้อมมักเกิดจากผู้ที่มีอายุ 60 ปี แข็งแรงสามารถทำงานได้และคิดว่าการปลดเกษียณไม่ยุติธรรมสำหรับเขา ความรู้สึกนี้ทำให้เกิดปัญหาทางจิตเนื่องจากไม่พร้อมเกษียณ มีผู้สูงอายุหลายคนสามารถปรับตัวได้แม้จะต้องค่อยเป็นค่อยไป ผู้สูงอายุหญิงที่เกษียณจะยอมรับภาระเกษียณได้ง่ายกว่าผู้ชาย ทั้งนี้เพราะผู้หญิงมีพันธกิจกับเพื่อนและครอบครัวมากกว่าชาย ทำให้สามารถพัฒนายอมรับสังคมเล็กๆ ใหม่ของตนเองได้ง่าย ปัญหาผู้สูงอายุหญิงผู้สูงอายุชายเหมือนกัน รายได้ลดลง ญาติทางสังคมลดลง มีเวลาว่างมากขึ้น ถูกตัดขาดจากงานและเพื่อนบทบาททางสังคมลดลง เสียอัตตลักษณ์การเกษียณทำให้ชีวิตบางคนเครียด แต่ไม่ใช่ทุกคน สาเหตุมาจากการถูกแยกจากสังคมเป็นหลักแต่โดยทั่วไปแล้วไม่มีปัญหา สิ่งที่จะช่วยให้ผู้เกษียณมีความสุขคือการมีครอบครัว มีเพื่อนซึ่งสำคัญมากกว่ามีงานนอกเหนือให้ทำ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551)

จากประเด็นดังกล่าว จึงทำให้ผู้หาหนทางแก้ไขปัญหา วิธีการแก้ปัญหาประการหนึ่งคือการนำเอาหลักพุทธธรรมอันได้แก่ หลักคำสอนหรือแนวคตินทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพราะหลักการดำเนินชีวิตในทางพระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยของบุคคล (พระครูใบฎีกาโสภณ กิจจสาร (จันทร์เพ็ญ), 2553 : 2) คำสอนในทางพระพุทธศาสนา สอนให้คนรู้จักความจริงของธรรมชาติของชีวิตให้รู้จักตนเองพิจารณาแก้ไขปัญหาด้วยตนเองด้วยหลักการและเหตุผลหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเรียกว่า “หลักพุทธธรรม” ผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางหลักพุทธธรรมจะเกิดภาวะทางความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่เรียกว่ามีศีล ประกอบแต่กุศลกรรมปราศจากอวิชชา ตัณหาและอุปาทานครอบงำเป็นการกระทำด้วยใจที่เป็นอิสระ ส่วนในวัยสุดท้ายของชีวิตหรือวัยสูงอายุ (ปัจฉิมวัย) พึงดำรงตนอยู่ในหลักธรรมที่เหมาะสมแก่ตนเอง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขและรู้จักการปล่อยวางอารมณ์ต่างๆ ที่ตนเคยผ่านประสบการณ์มาเป็นเวลานาน หากไม่รู้จักแสวงหาทรัพย์สินในตนหรืออริยทรัพย์ไว้ให้แก่ตนแล้ว เมื่อถึงคราวเจ็บป่วยหรือใกล้ถึงแก่ความตายก็จะเกิดความไม่พร้อมในการเตรียมตัวก่อนตาย (ฐิตีวรรณ แสงสิงห์, 2556)

จากปัญหาและเหตุผลข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ข้าราชการหลังเกษียณอายุเป็นผู้สูงอายุที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมที่จะต้องพึ่งตนเองในทุกๆ ด้าน และต้องมีมุมมองในด้านของความจริงของชีวิต เป็นผู้รู้จักมองโลกตามความเป็นจริงตามหลักทางศาสนา โดยเฉพาะ

การเข้าใจหลักพุทธธรรมเพื่อจะได้ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่ตนเองได้อย่างมีความสุขผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาเรื่อง “ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุข้าราชการ : กรณีศึกษาข้าราชการครูเกษียณอายุในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย” เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของข้าราชการวัยเกษียณอายุได้อย่างถูกต้อง เพื่อจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการหลังเกษียณอายุในด้านจิตใจให้ดียิ่งขึ้นอันจะนำพาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางการศึกษาระดับมหาบัณฑิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้เกษียณอายุราชการและหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้เกษียณอายุราชการ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดในการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูหลังเกษียณอายุ เขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุข้าราชการ ครูเกษียณอายุในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Work) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายข้าราชการครูวัยเกษียณอายุชาย จำนวน 10 คน ข้าราชการครูวัยเกษียณอายุหญิง จำนวน 10 คน รวมกลุ่มเป้าหมาย 20 คน โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาประกอบเนื้อหาวิทยานิพนธ์โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับภาษาไทย พุทธศักราช 2539 และคัมภีร์อรรถกถา ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์เอกสารสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวกับการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุข้าราชการครูในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3) รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์กับการวิจัยภาคสนาม ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยใช้บุคคลที่เป็นแบบอย่างของผู้สูงอายุคือข้าราชการครูที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จำนวน 20 คน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้โดยสร้างชุดคำถาม

เพื่อหาข้อมูล ในเรื่องแนวคิดทัศนคติหลักการดำเนินชีวิตและแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำการสัมภาษณ์เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ดังนี้ 3.1) เป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 3.2) เป็นผู้มีความรู้และมีความเชื่อถือศรัทธาในพระพุทธศาสนา 3.3) มีประวัติปฏิบัติธรรมเป็นประจำ 3.4) มีสุขภาพดีจิตใจแจ่มใส 3.5) มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และเครื่องบันทึกเสียง

3. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) เรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งจากด้านตำราเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคสนาม
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดนั้น ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 3) นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)
- 4) สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูหลังเกษียณอายุ เขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า

1) ด้านสุขภาพทางร่างกาย ข้าราชการครูเกษียณอายุราชการนำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหา คือ อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ 3 มองเห็นสภาพความเป็นจริงของสุขภาพร่างกาย ว่ามันไม่เที่ยง มีความเจ็บป่วยเป็นทุกข้ออยู่ตลอดเวลา และอาชีพ หน้าที่การงาน ร่างกายมันไม่คงที่ไม่เป็นของเราตลอด

2) ด้านสุขภาพทางจิตใจ ข้าราชการครูเกษียณอายุราชการนำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหา คือ อิทธิบาท 4 สติปัฏฐาน 4 หางานอดิเรกที่จิตใจรัก เมื่อใจรักก็เกิดความเพียรในงานนั้น ใส่ใจในงานนั้นและมุ่งมั่นทำงานอดิเรกนั้นอย่างตั้งใจ พิจารณาทุกอย่างเป็นสมาธิตามแนวสติปัฏฐาน เพื่อให้จิตใจนั้นสงบไม่ฟุ้งซ่านและมีความสุข

3) ด้านครอบครัวและสังคม ข้าราชการครูเกษียณอายุราชการนำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหา คือ พรหมวิหาร 4 โลกธรรม 8 ให้ความสนใจใส่ใจต่อบุคคลในครอบครัว ให้ความรักความเมตตา กับลูกหลาน ส่งเสริมสนับสนุนสังคมชุมชนตามที่ตนเองทำได้และมองโลกตามความเป็นจริงว่าตนเองตั้งอยู่ในสถานะไหนในสังคม และการมีมิตรที่ดีเพื่อนำพาชีวิตให้มีความสุขอยู่ตลอดเวลา

4) ด้านเศรษฐกิจและการมีรายได้ ข้าราชการครูเกษียณอายุราชการนำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหา คือ สังคหวัตถุ 4 ทิฏฐธัมมิกัตถะ รู้จักการเข้าสังคมให้การช่วยเหลือทาง

สังคม ให้ทาน บริจาคช่วยเหลืองานสาธารณะ วางแผนการใช้จ่ายอย่างประหยัด และหางานพิเศษเพื่อหารายได้เพิ่ม และไม่แสวงหาวัตถุที่ไม่เกิดประโยชน์ทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

5) ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ข้าราชการครูเกษียณอายุราชการนำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหา คือ อิทธิบาท 4 ศึกษารัศมีมิตกัตถะ การได้เตรียมตัวโดยหาที่อยู่อาศัยไว้ก่อนล่วงหน้าแล้ว โดยได้จากการเก็บรักษาทรัพย์สินในวัยทำงาน และการคุ้มครองรักษาทรัพย์สินโดยนำทรัพย์สินที่ได้มาซื้อที่อยู่อาศัยในขณะที่ทำงานได้แสวงหามิตรที่ดีในการแนะนำถึงสถานที่ตั้งที่อยู่อาศัย และมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพจึงได้ที่อยู่อาศัยที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีนั่นเอง

6) ด้านญาติใกล้ชิด ข้าราชการครูเกษียณอายุราชการนำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหา คือ พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ในสังคมไทยนั้น เป็นสังคมแห่งการเกื้อกูลกัน และให้ความเคารพในวงศาตมณญาณการให้ความรัก มีเมตตา และคอยช่วยเหลือกันในกลุ่มญาติในสังคมไทยยังให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นเหมือนการส่งถ่ายพฤติกรรมในทางที่ดีซึ่งก็ตรงตามหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา

ผลการศึกษาศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุ ข้าราชการ ครูเกษียณอายุในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า

1) ด้านร่างกาย พบว่า ร่างกายทนสภาพงานหนักไม่ได้ต้องพักผ่อน ปล่อยวางเข้าใจหลักความเป็นจริง ทานอาหารแต่พอประมาณ หางานอดิเรกทำและออกกำลังกาย หมั่นดูแลสุขภาพของตนเอง

2) ด้านจิตใจ พบว่า เข้าวัดปฏิบัติธรรมรักษาศีล ช่วยงานจิตอาสาตลอดเวลา พิจารณาตัวเองอย่างสม่ำเสมอ หาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ ยังความเมตตาให้แก่มิตรกับทุกคน

3) ด้านสังคม พบว่า คบกำลยามิตร รู้เท่าทันภัยทางสังคม ตั้งมั่นในการปล่อยวางคอยออกงานทางสังคม เปิดโลกทัศน์รับสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

4) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า รู้จักเก็บออมทรัพย์สินลดภาระค่าใช้จ่าย มีสติกำกับอยู่เสมอ อยู่แบบพอเพียง รักความสันโดษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติวรรณ แสงสิงห์ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านลือคำหาญ อำเภอนาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า ผลการศึกษานวทางการส่งเสริมสุขภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้สูงอายุพบว่า (1) ด้านร่างกาย หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ ไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 ความไม่เที่ยงของสังขาร ความไม่คงที่สภาวะเสื่อมของสังขารทำให้เป็นทุกข์ร่างกายที่อาศัยอยู่ไม่ใช่ของเราไม่มีตัวตนเป็นอนัตตา (2) ด้านจิตใจและอารมณ์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ เบญจศีลเบญจธรรม, ขรรวาสธรรม 4 เมื่อมีอะไรมากระทบจิตใจจะยึดหลักศีล 5 ใช้ชีวิตไม่เบียดเบียนสรรพสัตว์ทั้งหลาย เจริญสติรักษาศีล ปฏิบัติตนไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับลูกหลาน และช่วยเหลือลูกหลานตามอัตภาพ (3) ด้านสังคมและครอบครัวหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, อปริหานิยธรรม 7, สาราณียธรรม 6, มีเมตตากรุณาแก่

บุคคลในครอบครัวและสังคม มีความอดทนอดกลั้น เมื่อแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนบ้าน เคารพซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจ ให้ความร่วมมือในหมู่คณะ ปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม ช่วยเหลือสังคมตามความสามารถ (4) ด้านเศรษฐกิจและรายได้หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ อบายมุข 6 รู้สิ่งใดเป็นโทษไม่เป็นโทษ ใช้วิถีชีวิตด้วยความไม่ประมาทและใช้หลักความพอเพียงในวิถีของชีวิต

ผลการดำเนินชีวิตของข้าราชการหลังเกษียณอายุอย่างมีสติพบว่า กลุ่มข้าราชการได้ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี (พุทธมามกะ) และเข้าใจในหลักพุทธธรรมเป็นอย่างดีส่วนมาก ข้าราชการครูเกษียณอายุ ได้นำเอาหลักพุทธธรรม อริยสัจ 4 มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรคมีองค์ 8 ประการ และนำเอาหลักอริยสัจ 4 มาเป็นแบบในการดำเนินชีวิต คือ หลักมรรคมีองค์ 8 ประการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา เพราะถ้าหากเราจะดำเนินกิจการงานใดก็แล้วแต่ถ้ามีมรรคมีองค์ 8 ประการมากำกับแล้ว ก็จะประสบความสำเร็จ

สรุป

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ :กรณีศึกษา ข้าราชการครูเกษียณอายุในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้เกษียณอายุราชการและหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้เกษียณอายุราชการที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา คือ อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์อิทธิบาท สติปัฏฐาน พรหมวิหาร โลกธรรม สังคหวัตถุและทิวฏฐัมมิกัตถะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1) ด้านสุขภาพทางร่างกาย ควรนำ อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ 3 มีความเจ็บป่วยเป็นทุกข์อยู่ตลอดเวลา และอาชีพ หน้าที่การงาน ร่างกายมันไม่คงที่ไม่เป็นของเราตลอด
- 2) ด้านสุขภาพทางจิตใจ ควรนำ อิทธิบาท 4 สติปัฏฐาน 4 หางานอดิเรกที่จิตใจรัก
- 3) ด้านครอบครัวและสังคม ควรนำ พรหมวิหาร 4 โลกธรรม 8 ให้ความสนใจใส่ใจต่อบุคคลในครอบครัว
- 4) ด้านเศรษฐกิจและการมีรายได้ ควรนำ สังคหวัตถุ 4 ทิวฏฐัมมิกัตถะ รู้จักการเข้าสังคมให้การช่วยเหลือทางสังคม
- 5) ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ควรนำ อิทธิบาท 4 ทิวฏฐัมมิกัตถะ การได้เตรียมตัวโดยหาที่อยู่อาศัยไว้ก่อนล่วงหน้าแล้ว
- 6) ด้านญาติใกล้ชิด ควรนำพรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ในสังคมไทยนั้น เป็นสังคมแห่งการเกื้อกูลกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรเปลี่ยนกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา
- 2) ควรบูรณาการหลักการศาสตร์สมัยใหม่มาปรับประยุกต์ใช้
- 3) การศึกษาหลักการครองคนที่มีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). คู่มือการดูแลสุขภาพใจสำหรับผู้สูงอายุ “สูงวัยด้วยใจสุข”. กรุงเทพมหานคร : เรื่องปัญญา.
- บรรลุศิริพานิช และคณะ. (2531). พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุไทยที่อายุยืนยาว และแข็งแรง. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2556). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- ฐิติวรรณ แสงสิงห์. (2556). การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านลือคำหาญ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาโสภณ กิจจสาร (จันทร์เพ็ญ). (2553). การประยุกต์หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตตำบลบ้านหว้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การนำหลักพุทธปรัชญาไปใช้จริงในชีวิตประจำวันเพื่อแก้ปัญหา
พฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือยของวัยรุ่น*
Applying Buddhist Philosophy to Functional Use for Everyday
Life to Solve the Problem of Spending Extravagant Behaviors in
Adolescent

ชานินี ยศพันธ์

Chaninee Yosphan

สุวิน ทองปั้น

Suwin Thongpan

จรัส ลีกา

Jaras Liga

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: chanineeyosphan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทาง การแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือยของวัยรุ่นด้วยการนำหลักพุทธปรัชญาไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน และเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำไปใช้ด้วยการนำหลักโกศวิภาค 4 และทฤษฎีธัมมิกัตถะ อันเป็นวิธีการทำให้วัยรุ่นมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสบริโภคนิยมที่ให้ความสำคัญที่วัตถุซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ก่อปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือยของวัยรุ่น ถือเป็นวิถีทางที่ส่งเสริมอำนาจแห่งกิเลสตัณหา ถึงแม้ชีวิตช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่เต็มไปด้วยพลัง มีความอยากรู้อยากเห็น แต่การปลูกฝังแนวทางบริหารจัดการเงินตามหลักพุทธปรัชญาถือเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง เพราะหากไม่สร้างเสียแต่วันนี้พลังและความอยากรู้อยากเห็นของวัยรุ่นก็อาจจะไร้ทิศทาง พุทธปรัชญาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือยของวัยรุ่น เป็นแนวทางที่เรียบง่ายแต่แฝงไว้ด้วยคุณค่าทางสติปัญญาเพื่อการใช้เงินอย่างใคร่ครวญ และก่อประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : เงิน, พุทธปรัชญา, วัยรุ่น, ฟุ่มเฟือย

* Received 1 January 2017; Revised 18 December 2017; Accepted 20 January 2018

Abstract

This article is intended to provide guidance solving the problem of using the extravagance of teenagers by applying Buddhist philosophy to use in everyday life and foresee the importance of applying the principles of the Fourfold Division of Consumption and Ditthadhammikathathe as a way to make teens immune to the current popular consumerism that attaches importance to the object. This is the main cause of the problem of spending money for teenagers which could be a way to promote the power of passions. Although teenage life is full of energy and have curiosity but the cultivation of money management guidelines in Buddhist philosophy is very important, If not created today the power and the curiosity of the teenager is seemed to be mistakable. Buddhist philosophy has played an important role in solving the problem of spending money on youth. It's a simple but intellectual way to spend their money and get the maximum benefit.

Keywords: Money; Buddhist Philosophy; Adolescent; Extravagance

บทนำ

ในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทุกคนในสังคม ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดเสียมิได้เพื่อให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ได้เนื่องจากเราทุกคนกำลังอยู่ในโลกทุนนิยมทุกอย่างต้องใช้เวลาถึงแม้เงินอาจจะไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในชีวิตของคนเราก็จริง แต่เงินได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เงินอยู่ในฐานะสิ่งจำเป็นไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพศใด ยากจนหรือมั่งมีเพียงใด มีศกษาบรรดาศักดิ์หรือไม่ ก็ตาม ล้วนมีเงินเข้าไปมีบทบาทในชีวิตอยู่ด้วยเสมอ ในโลกแห่งความเป็นจริงกลับพบว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมมีปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินต่างๆที่เงินเป็นสิ่งไม่มีชีวิตจิตใจ และดูเหมือนว่าอยู่ภายใต้การสั่งการของมนุษย์ที่จะใช้มันออกไปอย่างไรเพื่อสนองความต้องการ ดังนั้นข้อควรพิจารณาที่สำคัญสองประการก็คือ ความจำเป็นและความเพียงพอของเงินที่มีต่อจิตสำนึกคนแต่ละคนควรจะเป็นไปอย่างไรเพื่อให้ชีวิตทุกชนน้อยที่สุด เพราะความจำเป็นและความเพียงพอต่อเงินในจิตสำนึกของคนแต่ละคนนั้นย่อมแตกต่างกันไป ไม่อาจที่จะนำมาเปรียบเทียบกันได้เนื่องจากการใช้เงินเป็นเรื่องความพึงพอใจส่วนบุคคล อย่างไรก็ตามความจำเป็นและความเพียงพอต่อเงินนี้เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่นำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือย ในแง่ความจำเป็นของเงินมักผูกโยงเข้ากับอุปนิสัยและทัศนคติและวิจารณ์ตามความมีเหตุผล ส่วนความเพียงพอต่อเงินจะมุ่งไปที่ภาวะความรู้สึกว่าตนเองมีครบแล้วไม่ต้องการอีก และมีความพอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ในระดับ

นั้น เส้นแบ่งระหว่างความจำเป็นและไม่จำเป็น ความเพียงพอและไม่เพียงพอ ดูเหมือนได้จางหายไปตามอิทธิพลของกิเลสตัณหา

สาเหตุแห่งความฟุ่มเฟือย

บทความนี้จะได้แบ่งสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือยออกเป็น 2 ประการที่สำคัญ ได้แก่ กระแสความเป็นบริโภคนิยม และปัจจัยด้านสังคม

1. กระแสความเป็นบริโภคนิยม หมายถึง การนิยมบริโภคฟุ่มเฟือย ที่เกินความต้องการที่จำเป็นในชีวิตและเกินกว่าฐานะการเงินและรายได้หรือความสามารถในการผลิตของคน หรือของประเทศเป็นลัทธิที่แพร่หลายในประเทศไทยมาก การไปจับจ่ายใช้สอย ซื้อสินค้าที่จำเป็นในชีวิตเป็นเรื่องการบริโภคตามปกติที่ทุกคนทำกัน แต่การจับจ่ายใช้สอยที่มากเกินไป บ่อยเกินไป แพงเกินกว่าฐานะรายได้และความจำเป็นเป็นพฤติกรรมที่คนไทยส่วนใหญ่นิยมปฏิบัติกัน ถือว่าอยู่ในขั้นเสพติดลัทธิบริโภคนิยมตามหลักพุทธปรัชญาได้ให้เหตุผลถึงสาเหตุของการบริโภคปัจจัย 2 ประการ คือ

1) ความต้องการทางกายหรือความต้องการพื้นฐานของมนุษย์นั้น เป็นไปเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้เป็นประโยชน์ที่แท้จริง ได้แก่ การกิน (เพื่อแลกเปลี่ยนธาตุไปสร้างอวัยวะและเนื้อเยื่อ) การหายใจ (เพื่อเอาอากาศไปฟอกโลหิตให้สะอาด) การขับถ่าย (เพื่อเอาของเสียออกจากร่างกายไปทิ้ง มิเช่นนั้นจะเป็นพิษต่อร่างกาย) การนอน (เพื่อให้สมองพักผ่อน และร่างกายมีเวลาพักผ่อน โดยเฉพาะกล้ามเนื้อตลอดจนมีเวลาซ่อมแซมร่างกายได้ดีขึ้น) การกินยา (เพื่อให้พลังงานแก่ร่างกาย รักษาโรค ฆ่าเชื้อโรคที่จะมาทำร้ายร่างกายให้อ่อนแอจนถึงตั้งชีวิตได้ลำบาก) การสวมใส่เสื้อผ้าปกปิดร่างกาย (เพื่อความอบอุ่นร่างกาย และป้องกันการขีดข่วนร่างกาย แมลงกัดต่อย และป้องกันการกระแทกสารเคมีสัมผัสโดยตรง)

2) ความต้องการทางใจ ตามหลักพุทธปรัชญานั้นมี 2 ประเภท คือ ความต้องการทางตัณหา (ความอยาก) และความต้องการจากฉันทะ (ความชอบในสิ่งดี) เป็นความต้องการชนิดที่เรียกว่า ตัณหาหรือความทะยานอยากที่อยู่บนพื้นฐานของอวิชชา เป็นความต้องการสิ่งตอบสนองปรนเปรออันไม่จำกัดเนื่องจากขาดปัญญาในการพิจารณาอย่างแยบคายมากำกับ จึงทำให้มนุษย์มุ่งตอบสนองความต้องการตามแรงผลักดันของอัตตาของคนแต่อย่างเดียว ทำให้กิจกรรมที่มุ่งแสวงหา (ปรียะสนา) ครอบครองและสะสมวัตถุปัจจัยเป็นไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Unlimited) โดยมีได้คำนึงถึงเป้าหมายหรือคุณประโยชน์ที่แท้พฤติกรรมการบริโภคที่ดำเนินอยู่จึงเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหา (ความทุกข์) ต่อชีวิตของมนุษย์สังคมและธรรมชาติเมื่อพิจารณาถึงประเด็นเรื่องความต้องการ (Demand) ของมนุษย์ในทัศนะของพุทธปรัชญาต้องยอมรับว่า โดยธรรมชาติแล้วความต้องการของมนุษย์นั้นไร้ขีดจำกัด (Unlimited want) ในพุทธศาสนานั้นมีพุทธภาษิตเปรียบเปรยว่า “โลกคือหมูสัตว์พร่องเป็นนิจ ไม่อ้อมในกาม (รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส) เป็นทาสแห่งตัณหา” หรือ “นัตถิตัณหา สมา นที” นั่นคือ หวังน้ำเสมอด้วยตัณหาไม่มี

เพราะว่าแม่น้ำนั้นบางโอกาสบางเวลายังมีเวลาที่เต็มได้แต่ความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีวันเต็ม (Suwattano, 2014) “ไม่มีอะไรเป็นของตน จำต้องละทิ้งสิ่งทั้งปวงไป” พระองค์ทรงตรัสไว้

ความต้องการที่เรียกว่าฉันทะ (Chanda) ซึ่งเป็นความต้องการที่มีวิชา โดยที่ ฉันทะ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 247) หมายถึง สร้างความพอใจในกุศล คือ ความประสงค์ จะทำยิ่งขึ้น ความพึงพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำ ความฉลาด ความพอใจในธรรม ฉันทสมาธิ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 247) หมายถึง สมาธิที่เกิดจากฉันทะ ด้วยเหตุนี้จึงเป็น ความต้องการอันเกิดจากการใช้ปัญญาเป็นตัวชี้้นำ ทำการพิจารณาอย่างรอบคอบแบบคายแล้ว จึงทำการบริโศกซึ่งมุ่งตรงไปสู่เป้าหมาย หรือ อัตถะที่แท้จริงของชีวิต เพื่อสร้างคุณภาพของชีวิต สังคมและธรรมชาติเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในระดับขั้นที่สูงขึ้นไป การบริโศกตามนัยนี้จึงเป็นการตอบสนองความต้องการที่มีขีดจำกัด (Limited want) และห่างไกลจากปัญหา (ทุกข์) ตลอดจนเป็นพลังชักนำชีวิตไปสู่จุดมุ่งหมายอันดีงาม จึงเท่ากับเป็นพลังและตัวบ่งชี้ทิศทางความต้องการหรือความทะยานอยาก (ตัณหา) ด้วยปัญญารู้เท่าทัน และถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้น ในการเผชิญหน้ากับปัญหาของการ กระตุ้นความต้องการอันไม่จำกัดของมนุษย์ในสังคม สังคมปัจจุบันภายใต้อิทธิพลครอบงำของ บริโศกนิยมถูกผลักดันให้เราแสวงหาความพึงพอใจ หรือความสุขจากการครอบครอง การ สะสม และการบริโศกด้วยตัณหา เป็นเหตุให้ได้รับความสุขที่ตั้งอยู่บนฐานของการเบียดเบียน สังคมจึงเต็มไปด้วยการแข่งขันที่สร้างความเดือดร้อนวุ่นวายของวิกฤตการณ์ที่หาทางออกได้ ยาก ขณะเดียวกันมนุษย์ก็ต้องเผชิญกับปัญหาภาวะแวดล้อมทางนิเวศวิทยา อันเนื่องมาจาก ผลกระทบของธรรมชาติที่ถูกขูดรีด และนำมาใช้สนองความต้องการอันไร้ขีดจำกัดนี้ไปด้วย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความต้องการทางใจด้านฉันทะนั้น เป็นความชอบในสิ่งดีเป็นความต้องการที่จะพ้น ทุกข์ต้องการศึกษาจิตใจตนเอง ไม่จำเป็นต้องซื้อหา แต่ต้องลงทุนลงแรงตัวเอง ในเรื่องความ อุดมทุน และขยันหมั่นเพียร จนเกิดความรู้จริงแห่งธรรมชาติซึ่งสุดท้ายจะบริโศกสุขที่เกิดจาก ความอิมใจ ต่อความสว่าง สะอาด และสงบ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ขั้นสูงสุด (Thangrew, 1992)

จากเหตุผลดังกล่าว คือเหตุผลการบริโศกปัจจัย 4 ของพุทธปรัชญา ที่อิงความเป็น บริโศกนิยมวิเคราะห์ได้ว่าสาเหตุของการบริโศกปัจจัย 4 ของคนไทยกลุ่มบริโศกนิยมมีอยู่ 2 สาเหตุคือ สาเหตุภายในและสาเหตุภายนอก สาเหตุภายในคือ ความสนองความอยากที่เกิด จากการบริโศก ความอยากที่จะบริโศกปัจจัย 4 เพื่อให้เกิดความพึงพอใจเกิดความสุขสบาย สาเหตุภายนอกเป็นสาเหตุที่เกิดจากค่านิยมที่คนในสังคมเข้าใจว่า การบริโศกแบบบริโศกนิยม ถ้าบุคคลใดบริโศกด้วยราคาที่สูง สวยหรือคนในสังคมก็จะเชิดชูนับถือ หากวิเคราะห์ตามหลัก พุทธปรัชญาแล้ว ทศนะพุทธปรัชญาไม่เห็นด้วยกับการบริโศกในลักษณะ

เช่นนี้เพราะเป็นการบริโภคเพื่อสนองความอยากและบริโภคเพื่อให้สังคมภายนอกคิดว่าตนเองเป็นผู้มีฐานะร่ำรวย มีอำนาจวาสนา ในทางตรงข้ามพุทธปรัชญาเห็นด้วยกับการบริโภคโดยใช้ปัญญาพิจารณา ก่อน การที่จะบริโภคควรให้รู้จักคุณค่าที่เกิดจากการบริโภคเพื่อคุณภาพของชีวิต การบริโภคปัจจัย 4 เพื่อการดำรงอยู่แห่งชีวิต ทศนะพุทธปรัชญาเห็นว่าแนวคิดเช่นนี้เป็นแนวคิดที่อาจสร้างความสุขได้อยู่ในระดับหนึ่ง คนกลุ่มบริโภคนิยมทำได้เพียงได้รับเป็นความสุขชั่วคราวเท่านั้น ในความเป็นจริงยังมีความสุขที่ยั่งยืนแต่ต้องรู้จักใช้ปัญญา และมีแนวคิดที่กว้างไกลให้รู้จักเลือกบริโภคปัจจัยตามคุณค่าแท้ อันมีความเหมาะสมที่คำนึงถึงความจำเป็นตามสมควรแก่ชีวิต

ปัจจัยด้านสังคม

สังคมและ วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้เปรียบเสมือนเหรียญเงินที่มีด้านหน้าและด้านหลัง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องที่ไม่เพียงแต่สัมพันธ์กับกลุ่มคนเท่านั้น หากยังเกี่ยวข้องกับสถานที่ และเวลาอีกด้วย ซึ่งผลของความสัมพันธ์เช่นนี้ ทำให้ลักษณะของสังคม และวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ภาพนิ่ง แต่มีความเป็นพลวัต เพราะฉะนั้นสังคม และวัฒนธรรม จึงมีธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ปัจจัยด้านที่มีอิทธิพลทางสังคม

1) ครอบครัว เป็นระบบย่อยที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญมากที่สุดในสังคมและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก พร้อมทั้งมีบทบาทการอบรมสั่งสอนด้านต่างๆ มากมาย ครอบครัวจึงมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการ กล่าวคือ หากมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัว มีความรักความอบอุ่น ความห่วงใยซึ่งกันและกัน ตลอดจนการเลี้ยงดูของบิดามารดาที่เหมาะสม ซึ่งถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ย่อมจะเป็นสิ่งเอื้อต่อการพัฒนาของเด็กที่จะเป็นวัยรุ่นที่ดี นอกจากนี้ครอบครัวยังทำให้หน้าที่เกี่ยวกับการสร้างค่านิยมของเด็กซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพ ความนิยมการบริโภคและรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมการใช้เงิน

2) กลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นทั้งทางที่ดีและไม่ดีถ้าวัยรุ่นอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ก็จะชักจูงกันไปในทางที่ดีเอาใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการและกลุ่มเพื่อนยังช่วยสอนให้รู้จักอำนาจที่ไม่ใช่แบบส่วนตัว ทำให้เกิดการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ จากการมีส่วนร่วมด้วย ถ้าฝ่าฝืนจะถูกกีดกันออกจากกลุ่ม แต่ถ้าอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน ก็อาจชักจูงไปในทางที่ไม่ดีรวมถึงการถ่ายทอดระเบียบวิธี และคุณค่าที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องการ เช่น หนีโรงเรียน เทียวเตร็ดเตร่สุรา ดิตยาเสพติด ซึ่งเป็นผลเสียต่อการเรียนและสุขภาพได้

3) สื่อมวลชน ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบทั้งหนังสือพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์จึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่วัยรุ่นได้รับมากในชีวิตประจำวัน เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความตื่นตัวต่อการรับข่าวสารทางสังคมจึงมีโอกาสได้รับความรู้และข่าวสารทางสื่อมวลชนมากกว่าวัยอื่นๆ แต่

สื่อมวลชนก็มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นทั้งในแง่บวกและแง่ลบ กล่าวคือ ถ้าเนื้อหานี้มีประโยชน์ความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีสื่อมวลชนมีอิทธิพลในแง่บวก และส่งเสริมพัฒนาการด้วย และในทางกลับกันหาก เนื้อหาที่แสดงถึงความก้าวร้าวชั่วร้ายทางอารมณ์แล้ว สื่อนั้นก็จะมีประโยชน์ต่อบุคคลเลย ยิ่ง ก่อให้เกิดผลเสียต่อวัยรุ่นและสังคมอีกด้วย (Suwonathat, 1990)

เนื่องด้วยเด็กวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการค้นหา ชอบเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่และต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ต่อความความคิดและการกระทำของวัยรุ่นมาก ดังนั้นสาเหตุ ที่หลายข้างต้นจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อความความคิดและการกระทำของวัยรุ่น กล่าวคือ เป็น ตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือย

ปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือย บทความนี้จะได้อ้างอิงเอาการบริโภคนิยมตาม ความหมายของ Swagler (Roger Swagler, 1994) และ Sorell (Tom Sorell, 2013) ซึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าสามารถใช้เป็นตัวแทนรูปแบบพฤติกรรมการใช้เงินที่ก่อให้เกิดวิกฤติทางการเงินที่ ชัดเจนในกลุ่มวัยรุ่น มีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินวัย (Premature Affluence) หรือเกินฐานะ (ผู้วิจัย) วัยรุ่น เป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง เนื่องจากมีรายได้ที่มาจากผู้ปกครอง หรือรายได้ที่ตนเองหาเองได้จาก การทำงานพิเศษ โดยที่ไม่ต้องคำนึงถึงการเก็บสะสมระยะยาว หรือมีภาระการใช้จ่ายในการ ดำรงชีวิตประจำวันมากเกินไป (J Mc Neal, 1990) จึงมีการตัดสินใจซื้อที่ใช้อารมณ์มากกว่า เหตุผล การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินวัยเกี่ยวข้องกับการที่วัยรุ่นต้องการประสบความสำเร็จและ ได้รับการตอบสนองโดยเร็ว

2. การบริโภคเพื่อโอ้อวด (Conspicuous Consumption) การบริโภคเพื่อโอ้อวด จึง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายอย่างหรูหรา เพื่อเป็นการแสดงสถานะทางสังคมให้แก่ผู้อื่นได้ เห็น ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพียงผู้ที่มีสถานะทางสังคมที่สูงเท่านั้น แต่เป็น พฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้กับคนในสังคมทุกชนชั้น คนที่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า มักต้องการที่จะบริโภคสินค้าและบริการที่หรูหราเพื่อให้ผู้อื่นเห็นว่าตนแตกต่างจากคนที่ต่ำกว่า (Invidious Comparison) ส่วนผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า ต้องการ ครอบครองสินค้าอุปโภคบริโภคที่ดูหรูหรา เพื่อให้ดูเหมือนว่าตนอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมที่สูงขึ้น (Pecuniary Emulation)

3. การซื้อโดยขาดการไตร่ตรอง (Impulsive Buying) การซื้อโดยขาดการไตร่ตรองแต่ เดิมหมายถึง การซื้อที่ไม่ได้มีการวางแผน หรือคิดไว้ล่วงหน้า (Unplanned Purchase) เป็น การซื้อที่เมื่อผู้บริโภคเห็นแล้วเกิดความต้องการอย่างฉับพลันและตัดสินใจซื้อทันทีซึ่งในหลายๆ ครั้งมักเป็นการซื้อที่ไม่รอบคอบ ขาดการใคร่ครวญ อันอาจนำไปสู่การซื้อของที่ไม่ได้คุณภาพ ผิดประเภท นำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ หรือกระทั่งไม่ได้นำไปใช้เลย ทำให้เกิดการสูญเสีย และสูญเปล่า

4. ความเป็นวัตถุนิยม (Materialism) มีทั้งแนวคิดที่เห็นว่า วัตถุนิยม เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่บุคคลถือเอาการครอบครองวัตถุสิ่งของเป็นศูนย์กลางของชีวิตตน และการครอบครองวัตถุสิ่งของนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำมาซึ่งความสุขในชีวิต ดังนั้น คนที่มีความเป็นวัตถุนิยมสูงจึงมักจะตัดสินความสำเร็จของตนเองและผู้อื่นจากจำนวน และคุณภาพของวัตถุสิ่งของที่ผู้นั้นครอบครอง และแนวคิดที่เห็นว่าความเป็นวัตถุนิยมแสดงออกผ่านลักษณะนิสัยสามประการ ได้แก่ ความรู้สึกลัวหมั่นในสมบัติของตนเองครอบครอง ความใจแคบการที่ไม่ชอบการต้องแบ่งปันสิ่งของของตนเองกับผู้อื่น และความอิจฉาริษยาเมื่อผู้อื่นครอบครองวัตถุสิ่งของที่มากกว่าหรือมีมูลค่ามากกว่า

หลักธรรมของพุทธปรัชญาที่นำมาใช้ที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือย มีอยู่หลายอย่าง แต่ในบทความวิชาการนี้จะขอนำชุดหลักธรรมที่เห็นว่ามีเหมาะสมและเพียงพอต่อการแก้ปัญหาสำหรับกลุ่มวัยรุ่น ประกอบด้วย โภควิภาค 4 และทิฏฐธัมมิกัตถะ

1. โภควิภาค 4 ในพระไตรปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ได้กล่าวไว้ถึงหลักโภควิภาคไว้ด้วยการแบ่งโภคะออกเป็น 4 ส่วน หลักการแบ่งทรัพย์โดยจัดสรรเป็น 4 ส่วน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 197) คือ

1) เอเกน โภเคน ญญเขย ได้แก่แบ่ง 1 ส่วน สำหรับใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงครอบครัว เลี้ยง คนที่ควรบำรุงเลี้ยงและทำประโยชน์การจัดแบ่งเงินส่วนนี้ไว้ก็เพื่อใช้จ่ายภายในบ้าน การเลี้ยงดูครอบครัว การเลี้ยงดูบุพพการีหรือบุคคลที่อยู่ในการดูแลของผู้ถือทรัพย์ เป็นส่วนสร้างเสริมคุณภาพชีวิตคือตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของร่างกาย

2) ทวิหิกมมปิยชเย ได้แก่ แบ่ง 2 ส่วนสำหรับใช้เป็นทุนประกอบการงานลงทุน ประกอบอาชีพ ที่สุจริตเป็นส่วนที่จัดแบ่งไว้เพื่อการทำธุรกิจการงาน เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพที่จัดไว้ 2 ส่วนนั้น เพราะให้ความสำคัญว่าการลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจการงาน จัดว่าเป็นการพัฒนาอาชีพให้ก้าวสู่ระดับที่สูงขึ้น และเมื่อระดับหน้าที่การงานก้าวหน้ามากขึ้นก็เป็นปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดสรรส่วนอื่นๆ พัฒนามากขึ้นด้วย การจัดสรรทรัพย์ส่วนนี้เองที่จะเป็นตัวชี้วัดการพัฒนา ยกระดับฐานะให้ก้าวขึ้นสู่ระดับที่สูงขึ้นได้เพราะหากมีอาชีพการงานหรือทุนในการประกอบอาชีพที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพย์เพื่อใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ย่อมอดตัดขัดสนไปด้วย

3) จตุตถณจ นิชาเปยย ได้แก่ แบ่งส่วนที่สี่สำหรับเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นเร่งด่วน คือการจัดสรรทรัพย์ไว้เพื่อใช้ในคราวฉุกเฉิน หรือเหตุการณ์ที่ไม่ได้คิดหรือวางแผนไว้ล่วงหน้า เช่นการเจ็บไข้ได้ป่วย หรืออุบัติเหตุ เป็นต้น ทั้งนี้การจัดสรรทรัพย์ส่วนนี้ไว้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เมื่อเหตุการณ์เร่งด่วนนั้นเกิดขึ้น การดำเนินการช่วยเหลือจะเป็นไปได้โดยสะดวก รวดเร็วขึ้น ซึ่งหากขาดการจัดสรรส่วนนี้แม้จะสามารถดำเนินการได้แต่ก็อาจเป็นอุปสรรคจนอาจไม่ทันเวลาก็เป็นได้ (พระไตรปิฎกพร้อมฎีกา เล่ม 10 ข้อ 244) ถือเป็นการปิดป้องทิศ 6

หลักการของโศกวิภาคคือ การแบ่งทรัพย์หรือการจัดการบริหารทรัพย์สมบัติที่หามาได้ออกเป็น 4 ส่วน คือส่วนหนึ่งสำหรับใช้เลี้ยงชีวิตทั้งของตนเอง ครอบครัวและญาติมิตร ให้มีความสุขคิดเป็น 25 % อีกสองส่วนสำหรับการลงทุนเพื่อทำให้ทรัพย์งอกเงยเพิ่มพูนขึ้นมาคิดเป็น 50 % และอีกหนึ่งส่วนสำหรับเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็นเช่นเกิดทุกข์ภัย ภัยโรคภัย ราชภัย อัคคีภัย หรือการได้รับเหตุอันไม่คาดฝันเช่นเกิดอันตรายต่างๆ เป็นต้นคิดเป็น 25% เมื่อรวมกันทั้งหมดก็เป็น 100 %

2. ทิฐุธรรมมีกัตถะ ในอรรถกถา ได้กล่าวถึง ทิฐุธรรมมีกัตถะประโยชน์ว่า เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาหมายถึง ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 23 ข้อ 144: 289) อาจเรียกสั้นๆ ว่า ทิฐุธรรมมีกัตถะ หรืออาจเรียกเต็มๆว่า ทิฐุธรรมมีกัตถะสังวัตตนิคธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ที่คนทั่วไปปรารถนา มีทรัพย์ยศ เกียรติไมตรีเป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ คือ

1) อุฏฐานสัมปทา หมายถึง ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่นขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบกิจการงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง อันเป็นอุปายในการงานนั้น ให้สามารถทำได้สำเร็จ

2) อารักขสัมปทา หมายถึง ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วย ความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลักหรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ

3) กัลยาณมิตตตา หมายถึง การคบคนดีไม่คบคนชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4) สมชีวิตา หมายถึง การอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจะต้องเหนื่อรายจ่าย และรายจ่ายของเราจะต้องไม่เหนื่อรายได้ดังนั้น ทักษะพุทธปรัชญาจึงมิได้ปฏิเสธเรื่องเงิน หากแต่พระพุทธองค์ทรงวางหลักการไว้เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับพระสงฆ์ ต่อทำกิจของเงิน เพื่อป้องกันไม่ให้กุศลธรรมเกิดขึ้นจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน และไม่ให้เกิดอยู่ภายใต้อำนาจของเงินอันอาจจะพัฒนาไปเป็นอสรพิษที่ย้อนกลับมาทำร้ายหรือทำลายวิถีชีวิตของการประพฤติพรหมจรรย์ได้แต่นั้นมิได้หมายความว่า พระพุทธศาสนาจะปฏิเสธทั้งหมด กล่าวคือสำหรับวิถีชีวิตของผู้ครองเรือน รวมถึงวัยรุ่นที่จะเติบโตเป็นอนาคตของชาติพระพุทธองค์ทรงแนะนำธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน อันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น ที่สามารถมองเห็นกันในชาตินี้ที่คนทั่วไปปรารถนา โดยมีชีวิตแบบเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อห่างไกลจากวิกฤตทางการเงินการใช้จริงในชีวิตประจำวัน ด้วยการปรับทัศนคติด้านลบ

1. ทศนคติด้านลบ “เงินคือ พระเจ้าทำไมถึงไม่ถูกต้อง” ทศนคติด้านลบข้อนี้ตรงข้ามกับทศนคติที่ว่า “เงินเป็นสิ่งไม่ดี” โดยสิ้นเชิงเลยทีเดียว ปกติคนที่เห็นเงินเป็นความเลวร้าย บุคคลนั้นจะพยายามทุกวิถีทางที่จะกำจัดเงินออกจากชีวิตเท่าที่จะเป็นไปได้โดยไม่รู้ตัว ในทางตรงข้ามบุคคลประเภทถือคติว่า “เงินคือ ทุกอย่างในชีวิต” ก็ะวัดค่าของคนโดยตัดสินจากเงินที่เขามีเรียกได้ว่าอยู่บนตรรกที่ว่า “มีมากกว่าย่อมดีกว่า มีน้อยถือว่าแย่” พื้นฐานของคนไทยเป็นชนชาติที่ชื่นชม “การรวยทางลัด” มาก ยกย่องคนรวยมากกว่าคนดี (Tantisuk, 2007) ถึงได้มีคำพูดติดปากตั่งแต่นักเรียนจำความได้ว่า “คนมีเงินเค้าเรียกว่าน้อง คนมีทองเค้าเรียกว่าพี่” ที่ไหนในโลกที่บูชาเงิน จำไว้เลยว่าที่นั่นมักมีการตัดสินบนสูงมาก

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นประเทศอเมริกาหรือประเทศไทยเราก็ตาม แม้จะมีการป่าวประกาศว่าเป็นประเทศที่เกลียดการคอร์รัปชันเป็นที่สุดก็ตาม แต่มันไปแสดงออกชัดเจนมากในแง่ของธรรมเนียมการ “ทิป” แทน ด้วยเหตุนี้พนักงานบริการทุกประเภท ตั้งแต่บริการตามร้านอาหารไปจนถึงคนขับรถแท็กซี่ ต่างตั้งหน้าตั้งตารอการทิปหนักๆ จากผู้ใช้บริการ จนตัวเองลืมไปว่านั่นคือ หน้าที่ของตนเองไม่ใช่การไปหาผลประโยชน์ทางอ้อมอย่างนั้น กล่าวคือควร “ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่” ชนชาติที่ยึดมั่นในลัทธิที่เห็นได้ชัดคือ ชาวญี่ปุ่น เมื่อครั้งที่คุณมณฑานันต์ดิสุข ไปทำงานที่ญี่ปุ่น ความที่คิดว่าญี่ปุ่นจะเป็นเหมือนอเมริกาที่ทุกอย่างต้องจ่ายทิป ดิฉันเลยทิปพนักงานยกกระเป๋าที่โรงแรมอิมพีเรียล พนักงานคนนั้นพูดด้วยท่าทีภาคภูมิใจอย่างมากว่า “No tipping in Japan” ด้วยน้ำเสียงภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีตามหน้าที่ของตนเอง มันแสดงให้เห็นว่า เงินไม่ใช่พระเจ้า เค้าทำงานเพื่อเกียรติภูมิของความเป็นคนนั้นก็คือเงินอาจทำให้เราสบายได้ก็จริง แต่เงินก็ไม่ใช่ทุกอย่างของชีวิต คิดได้อย่างนี้คือ อิสระภาพขนานแท้ประเด็นนี้สามารถอธิบายในเชิงพุทธปรัชญาว่า เมื่อมนุษย์ไม่มีความยึดมั่นถือมั่นว่า นี่เป็นเรา นี่เป็นของของเรา ชีวิตย่อมหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นเครื่องพันนาการ และมีอิสระอย่างแท้จริง

ทางแก้ไขทศนคติด้านลบข้อนี้ก็เพียงยกระดับจิตใจด้วยหลักธรรมทางพุทธปรัชญา หรืออาจจะเรียกว่า ยกกระดับสู่ความมีจิตวิญญาณ (Spirituality) ที่สอนให้เข้าใจธรรมชาติของเงินอย่างแท้จริงว่า เงินไม่ใช่สิ่งชั่วร้าย และเงินก็ไม่ใช่พระเจ้า หากแต่เงินจริงๆ แล้วมีค่าเป็นกลาง “Money is neutral” แท้ที่จริงแล้วอยู่ที่ตัวของเราเองที่เป็นผู้ถือเงินหรือใช้เงินที่จะวางท่าทีที่จะให้ความหมายของเงินว่า บวกหรือลบ ดีหรือเลว เราจะทำตัวให้เป็นทาสของเงินหรือนายของเงิน ก็ขึ้นอยู่กับตัวเราทั้งหมด ขึ้นอยู่กับตัวเราเท่านั้น ซึ่งในทางพุทธปรัชญาก็กล่าวในทำนองว่า ให้มนุษย์อยู่เหนือเงิน อยู่เหนือกิเลส รู้เท่าทันกิเลสและสามารถควบคุมตนเองได้ไม่ให้หลงไปตามอำนาจของมันนั่นเอง

2. ทศนคติด้านลบ “เงินเป็นเรื่องยุ่งยาก น่าปวดหัวทำไมถึงไม่ถูกต้อง” เด็กนักเรียนที่เติบโตขึ้นมาพร้อมกับ การเห็นบิดามารดาคร่ำครีดย่อยอยู่กับบัญชีค่าใช้จ่ายในบ้านตลอดเวลา หรือบิดามารดาที่ประสบปัญหาทางการเงินอย่างแสนสาหัสและถ่ายทอดให้บุตรหลานได้รับรู้

(Financial mess) เด็กคนนั้นมักจะโตขึ้นมาเป็นโรค “คิดเรื่องเงินแล้วปวดหัว” จนพัฒนา กลายเป็นผู้มีอาการทางจิตอ่อนๆ ที่เรียกว่า Financial illiterate คือ “โง่เรื่องเงิน” ไปเลย! ลักษณะอาการอย่างนี้ทำให้ผู้หญิงมากมายยกภาระให้สามีเป็นผู้ควบคุมเรื่องการเงินและดูแล บัญชีค่าใช้จ่ายภายในบ้านแต่เพียงผู้เดียว เพราะเธออ่านตัวเลขไม่ออก เช่น ดาราสาวชื่อดัง ระดับโลกมากมาย มีรายได้ล้นหลาม แต่ในบั้นปลายชีวิตกลับไม่มีเงินเหลือสักบาทเดียว เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเธอปล่อยให้สามีคุมบัญชีหมดทุกอย่าง ทำให้ศิลปินฝีมือเยี่ยม ต้องตายอย่างยาก ขณะที่เจ้าของลิขสิทธิ์ผลงานหรือนายทุนกลับเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ไป เต็มๆ ทำให้คนเก่งๆ อย่างคุณปฎิเสธการควบคุมดูแลผลประโยชน์ด้วยตนเอง ยกเรื่องการ บริหารเงินให้คนอื่นจัดการ หายนะจึงมาเยือนทางแก้ไข เปลี่ยนความเชื่อเป็น “เรื่องเงินไม่ใช่ เรื่องยากเกินความสามารถ” ขอแค่วัยรุ่นได้มีบุคคลชั้นนำที่ดีต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าเมืองไทย ของเรายังขาดมืออาชีพด้านการบริหารการเงิน จึงทำให้หลายๆ คน ผิดพลาดด้านฐานะการเงิน จนแทบล้มละลาย ก็เพราะขาดครูหรือที่ปรึกษา ที่ปรึกษาที่ดีในยามยากก็คือ หลักการบริหาร เงินตามหลักพุทธปรัชญา ซึ่งเป็นแนวทางที่เราๆ ท่านๆ คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ไม่ใช่เป็น หลักการที่เอื้อมไม่ถึง หากแต่เป็นวิธีการที่เรียบง่ายแต่ทรงประสิทธิภาพ

3. ทศนคติด้านลบ “ได้เงินมาแล้ว ต้องให้รางวัลตัวเองด้วยการซื้อของ ทำไมจึงไม่ ถูกต้อง” เด็กวัยรุ่นหลายๆ คน คงเคยตกหลุมพรางอันนี้ “เมื่อเราทำได้จึงให้รางวัลตัวเอง” เพื่อ เป็นการตระหนักในคุณค่าความสำเร็จ ถือเป็นแรงจูงใจที่ดีอย่างหนึ่ง แต่กลายเป็นว่าการเดิน ซื่อปึงหาซื้อของที่อยากได้กลับทำให้วัยรุ่นต้องเครียดเล็กๆ เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะพบว่า ของที่อยากได้ในตอนก่อนหน้านี้คงสุขุมไว้แบบใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้มากนัก ใช้ประโยชน์ ไม่ได้เต็มที่กล่าวคือ ไม่คุ้มหลังจากค้นหาคำตอบ ผู้วิจัยจึงค้นพบความจริงว่า ทศนคติแบบ “Reward yourself” การให้รางวัลตัวเองนั้น เป็นความคิดที่ดีแต่ไม่มีความจำเป็น อีกทั้งคน ส่วนใหญ่มักตีความหมายผิดต่างหากเพราะคนมักตีความคำว่า “รางวัลชีวิต” เป็นวัตถุที่หรูหรา เช่น ให้รางวัลด้วยการไปเที่ยวที่แพงๆ เลิศหรูหรือกินอาหารหรูๆ หรือซื้อของยี่ห้อดังราคาสูง ทุกครั้งที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งในท้ายที่สุดอาจเป็นว่าเงินที่ได้มาไม่มีเหลือเก็บเลย ต้องมา ใช้ สมองหาเงินมาเพิ่มอีกในการใช้จ่ายทางแก้ไข ให้พิจารณากลไกการทำงานของจิตคือ ... บางครั้งคนเราไม่สามารถเข้าถึงความปรารถนาที่แท้จริงของตนเอง มันเป็นส่วนที่อยู่เบื้องลึกใน จิตไร้สำนึก จนเรารู้สึกสนใจอะไรออกไปโดยขาดการไตร่ตรอง กรณีนี้ก็เช่นเดียวกัน การที่เรา ชอบให้รางวัลความสำเร็จเป็นการจ่ายเงินซื้อความเลิศหรูดูมีราคานั้น เป็นเพราะเราอยาก ชดเชยสิ่งที่เรารู้สึกขาดแคลนในวัยเด็กหรือในชีวิต คือ วิธีชีวิตแบบที่คนรวยเขามีกัน ซึ่งไม่ใช่ เรา เราไม่ได้เป็นเศรษฐีขนาดนั้น วิธีแก้ไขคือ... จงเปลี่ยนพฤติกรรมให้รางวัลตัวเองด้วยของ หูร ราคางาม มาเป็นสิ่งที่มีความค่าต่อชีวิตแทน อย่างเช่น เอาเงินมาซื้อสุขภาพที่ดีให้บิดามารดา หรือทำบุญให้กับผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น ด้วยไม่ลืมว่าเงินที่ได้ต้องจัดสรรตามหลักโภกวิภาค ใน ขณะเดียวกันก็ต้องใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามหลักทฤษฎีภูมิคุ้มกัน มิฉะนั้นพฤติกรรมการให้รางวัล

ตัวเองในลักษณะนี้ช่วยยกระดับจิตใจของนักเรียนให้สูงขึ้น และมีความปลาบปลื้มใจอย่างที่สุด เป็นอันหมดปัญหาการให้รางวัลตัวเองด้วยของฟุ่มเฟือย

สรุป

การนำหลักพุทธปรัชญาไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้เงินฟุ่มเฟือยของวัยรุ่น เป็นวิธีแก้ที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ เพราะได้ชี้แนะให้มิได้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการใช้เงินอย่างมีการบริหารจัดการอย่างครบวงจร ครอบคลุมในทุกมิติของการใช้เงิน โดยที่หลักโศกวิภาคมุ่งเน้นให้รู้จักวางแผนการเงินเพื่ออนาคต และหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะที่มุ่งเน้นการวางตัวอยู่ในวิถีชีวิตเพื่อการสร้างฐานะให้มั่นคงอย่างยั่งยืน ทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองที่เกื้อกูลต่อตนเองและภาวะแวดล้อม เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ในโลก ซึ่งในที่สุดแล้วได้ทำให้เด็กวัยรุ่นกลายเป็นผู้รู้เท่าทันโลกสมัยใหม่และไม่ตกเป็นทาสของเงิน พร้อมกันนั้นยังได้ตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ของตนให้เต็มประสิทธิภาพอันนำไปสู่การมีพฤติกรรมการใช้เงินที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย, ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (1991). พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปลเป็นภาษาไทย. คอลเลกชันของหนังสือต้นฉบับ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหามกุฏราชกุมารี.
- McNeal, J.U. (1992). Children as Customers. American Demographics, 12.
- Suwonathat, J. (1990). The belief in child rearing. Assistance Training Document for Development of children and parenting. Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Suwattano, S (Pitakwong). (2014). Human beings ... Why are you born? Book 18 Sec. Ending Work-Ending Kramic in Transmigration. Bangkok: Humanitarian FundWhy Human born?.
- Swagler, Roger. (1994). Evolution and Applications of the Term Consumerism: Theme and Variations, The Journal of Consumer Affairs, Winter; 28 (2).
- Sorell, Tom. (2013). Morality, Consumerism and the Internal Market in Health Care. Journal of Medical Ethics, 23.
- Tantisuk, M. (2007). Money Matters at School, Never Teaching. 5th Edition. Bangkok: Siri Wattana Interprint Co., Ltd.

Thangrew, B. (1992). Epistemology, Theory, Knowledge, Philosophy Series. 2nd ed. Bangkok : Thanna Printing.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความทวิภาคีหนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่คณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

- 1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและ

ตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300-350 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็น สากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาค้นอุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณทวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อสารานุกรม,(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาจาพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรีชญ์ อดิเทพ,
สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsomoc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (จำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. Pediatr Nurs, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/issue/view/25> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : manichettharam@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลัคนฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16.pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16.pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....รูปแบบของการวิจัย.....ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง.....การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....การเก็บรวบรวมข้อมูล.....การวิเคราะห์ข้อมูล.....

[illegible]

.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

This image shows a blank sheet of white paper with ten horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบุงองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย...สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ กรณีที่ขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....